

Sahîh-i Buhârî

et-Tecrîdu's-Sarîh li Ehâdîsi'l-Câmiî's-Sahîh

Zeynuddin Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Ahmed ez-Zebîdî

ÇEVİRİ TAHRİC VE NOTLAR
ABDULLAH FEYZİ KOCAER

Namaz Bölümü
(8/94 Kitâbu's-Salât)

2015

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الصَّلَاةِ

8-) Namaz Bölümü

٢٢٩ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَبُو ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ فَرَجَ عَنْ سَقْفِ بَيْتِي وَأَنَا بِمَكَّةَ فَتَزَلَّ جِبْرِيلُ فَفَرَجَ صَدْرِي ثُمَّ غَسَلَهُ بِمَاءٍ زَمْزَمَ ثُمَّ جَاءَ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ مُمْتَلِئٍ حِكْمَةً وَإِيمَانًا فَأَفْرَغَهُ فِي صَدْرِي ثُمَّ أَطْبَقَهُ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَعَرَجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَلَمَّا جِئْتُ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا قَالَ جِبْرِيلُ لِخَازِنِ السَّمَاءِ افْتَحْ قَالَ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا جِبْرِيلُ قَالَ هَلْ مَعَكَ أَحَدٌ قَالَ نَعَمْ مَعِيَ مُحَمَّدٌ ﷺ فَقَالَ أُرْسِلْ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ فَلَمَّا فَتَحَ عَلَوْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا فَإِذَا رَجُلٌ قَاعِدٌ عَلَى يَمِينِهِ أَسْوَدَةٌ وَعَلَى يَسَارِهِ أَسْوَدَةٌ إِذَا نَظَرْتُ قَبْلَ يَمِينِهِ ضَحِكٌ وَإِذَا نَظَرْتُ قَبْلَ يَسَارِهِ بَكَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْإِبْنِ الصَّالِحِ قُلْتُ لِجِبْرِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا آدَمُ وَهَذِهِ الْأَسْوَدَةُ عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ تَسْمُ بَنِيهِ فَأَهْلُ الْيَمِينِ مِنْهُمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَالْأَسْوَدَةُ الَّتِي عَنْ شِمَالِهِ أَهْلُ النَّارِ فَإِذَا نَظَرْتُ عَنْ يَمِينِهِ ضَحِكٌ وَإِذَا نَظَرْتُ قَبْلَ شِمَالِهِ بَكَى حَتَّى عَرَجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ فَقَالَ لِخَازِنِهَا افْتَحْ فَقَالَ لَهُ خَازِنُهَا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُ فَفَتَحَ قَالَ أَنَسٌ فَذَكَرَ أَنَّهُ وَجَدَ فِي السَّمَوَاتِ آدَمَ وَإِدْرِيسَ وَمُوسَى وَعِيسَى وَإِبْرَاهِيمَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُبَيِّنْ كَيْفَ مَنَازِلَهُمْ غَيْرَ أَنَّهُ ذَكَرَ أَنَّهُ وَجَدَ آدَمَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا وَإِبْرَاهِيمَ فِي السَّمَاءِ السَّادِسَةِ قَالَ أَنَسٌ فَلَمَّا مَرَّ جِبْرِيلُ بِالنَّبِيِّ ﷺ بِإِدْرِيسَ قَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْأَخِ الصَّالِحِ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا إِدْرِيسُ ثُمَّ مَرَرْتُ بِمُوسَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْأَخِ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا مُوسَى ثُمَّ مَرَرْتُ بِعِيسَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْأَخِ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا عِيسَى ثُمَّ مَرَرْتُ بِإِبْرَاهِيمَ فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْإِبْنِ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا إِبْرَاهِيمُ ﷺ

قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي ابْنُ حَزْمٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ وَأَبَا حَبَّةَ الْأَنْصَارِيَّ كَانَا يَقُولَانِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ عَرَجَ بِي حَتَّى ظَهَرْتُ لِمُسْتَوَى أَسْمَعُ فِيهِ صَرِيْفَ الْأَقْلَامِ قَالَ ابْنُ حَزْمٍ وَأَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَفَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى أُمَّتِي خَمْسِينَ صَلَاةً فَرَجَعْتُ بِذَلِكَ حَتَّى مَرَرْتُ عَلَى مُوسَى فَقَالَ مَا فَرَضَ اللَّهُ لَكَ عَلَى أُمَّتِكَ قُلْتُ فَرَضَ خَمْسِينَ صَلَاةً قَالَ فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَإِنْ أَمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ فَارْجَعْتُ فَوَضَعَ شَطْرَهَا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى قُلْتُ وَضَعَ شَطْرَهَا فَقَالَ رَاجِعْ رَبِّكَ فَإِنْ أَمَّتَكَ لَا تُطِيقُ فَارْجَعْتُ فَوَضَعَ شَطْرَهَا فَرَجَعْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَإِنْ أَمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ فَارْجَعْتُ فَقَالَ هِيَ خَمْسٌ وَهِيَ خَمْسُونَ لَا يُبْدَلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ رَاجِعْ رَبِّكَ فَقُلْتُ اسْتَحْيَيْتُ مِنْ رَبِّي ثُمَّ انْطَلَقْتُ بِي حَتَّى انْتَهَيْتُ بِي إِلَى سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى وَغَشِيَهَا الْوَانُ لَا أَدْرِي مَا هِيَ ثُمَّ أَدْخَلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا فِيهَا حَبَائِلُ اللَّوْلُؤِ وَإِذَا تُرَابُهَا الْمِسْكُ

229-) Enes (r.a.): "Ebû Zer (r.a.) Rasûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu anlatırdı" demiştir: **"Ben Mekke'de iken evimin tavanı açıldı, Cebrail indi ve göğsümü açıp zezem suyu ile yıkadı sonra hikmet ve iman dolu altın bir kap getirdi, göğsüme boşaltarak kapattı. Ardından elimden tutup beni yakın semaya yükseltti. Yakın semaya geldiğimde Cebrail semanın bekçisine: "Kapıyı aç!" dedi O da: "Kim o?" dedi: "Cebrail" dedi: "Yanında biri var mı?" dedi: "Evet, yanımda Muhammed (s.a.v.) vardır." dedi: "Kendisine gelmesi için haber gönderilmiş midir?" dedi: "Evet" dedi. Kapıyı açtığında yakın semanın üzerine çıktık baktım ki burada sağında ve solunda kalabalık bulunan bir adam oturuyor. Sağ tarafına baktığında gülüyor, sol tarafına baktığında ağlıyordu (bana) "Hoş geldin salih peygamber, salih evlat" dedi. Ben Cebrail'e: "Bu kimdir?" dedim: "Bu, Âdem'dir. Sağında ve solundaki şu kalabalık çocuklarının ruhlarıdır. Bunlardan sağdaki olanlar cennetlikler solundakilerse cehennemliklerdir. Sağına baktığında güler, soluna baktığında ağlar" dedi. Beni ikinci semaya yükselttiğinde, bekçisine: "Kapıyı aç!" dedi. Buranın bekçisi birincinin söylediklerini söyledi, ardından kapı açıldı. "Hadisi rivayet eden Enes (r.a.): "Ebû Zer (r.a.), Rasûlullah (s.a.v.)'in, semalarda Âdem (a.s.), İdris (a.s.), Mûsâ (a.s.), îsâ (a.s.) ve İbrahim (a.s.)'ı bulduğunu anlattı, yerlerinin durumunu belirtmedi; ancak Âdem'i yakın semada, İbrahim'i altıncı semada bulduğunu söyledi." demiştir. Enes (r.a.) devamla şöyle demiştir: "Cebrail Hz. Peygamber (s.a.v.)'i İdris'e götürdüğünde: "Hoş geldin salih peygamber, salih kardeş" demiş. (Hz. Peygamber (s.a.v.) devamla şöyle buyurmuş): **"Ben de: "Bu kimdir?" dedim: "Bu İdris'tir" dedi. Sonra Mûsâ'ya uğradım: "Hoş geldin salih peygamber salih kardeş" dedi ben: "Bu kimdir?" dedim: "Bu Mûsâ'dır" dedi. Sonra İsa'ya uğradım: "Hoş geldin salih kardeş, salih peygamber" dedi. Ben: "Bu kimdir?" dedim: "Bu İsa'dır" dedi. Sonra İbrahim'e uğradım: "Hoş geldin salih peygamber, salih evlat" dedi. Ben: "Bu kimdir?" dedim: "Bu İbrahim(a.s.)'dır" dedi."****

(Hadisi Enes (r.a.)'dan anlatan tabiinden İbni Şihâb ez-Zühri): "İbni Hazm, İbnî Abbas (r.a.) Ve Ebû Habbe el- Ensârî (r.a.) in, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: **"Sonra yine beni yükseltti öyle bir yere çıktım ki, burada kalemlerin yazı yazarken seslerini işitiyordum."** buyurduğunu söylerlerdi diye bana bildirdi" demiştir.

Enes b. Mâlik (r.a.) ile tâbiinden Amr b. Hazm (sahabeden rivayetle) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu da söylemiştir: **"Allah, ümmetime elli (vakit) namaz farz kıldı, elli farz namazla Rabb'imın yanından döndüm. Mûsâ'ya uğradım: "Allah, ümmetine neleri farz kıldı." dedi: "Elli (vakit) namaz farz kıldı." dedim: "Rabb'ine müracaat et. Ümmetin gerçekten bunu yapamaz!" dedi. Ben de müracaat ettim yarısını indirdi. Mûsâ'ya tekrar döndüm: "Yarısını indirdi" dedim: "Rabb'ine tekrar müracaat et. Ümmetin gerçekten bunu yapamaz!" dedi, ben de tekrar Rabb'ime müracaat ettim, yarısını indirdi. Mûsâ'ya tekrar döndüm: "Rabb'ine tekrar müracaat et. Ümmetin gerçekten bunu yapamaz!" dedi, ben de tekrar Rabb'ime müracaat ettim: "Sayı bakımından beş, sevap bakımından ellidir. Katımda söz değişmez!" buyurdu. Mûsâ'ya döndüm: "Rabb'ine tekrar müracaat et" dedi: "Artık, Rabb'ime müracaat etmekten utandım." dedim. Sonra beni alıp Sidretü'l-Müntehâ'ya götürdü, Sidretü'l-Müntehâ'yı öyle renkler kaplamıştı ki, ne olduklarını bilemiyordum. Sonra cennete konuldum, bir de ne göreyim cennetin içerisinde inciden gerdanlıklar var, toprağı da miskti"**

(Hadisin geniş bir benzeri olan 1586. hadis ve açıklamasına bakınız.)

۲۳۰ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ فَرَضَ اللَّهُ الصَّلَاةَ حِينَ فَرَضَهَا رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ فَأَقَرْتُ صَلَاةَ السَّفَرِ وَزَيْدٌ فِي صَلَاةِ الْحَضَرِ ❁

{&} 230-) Müminlerin annesi Aişe (r.a.): "Allah namazı farz kıldığında gerek yolculukta gerek ikamette iki rekât olarak farz kıldı, sonra yolculukta iki rekât olduğu gibi kaldı ikamette ise artırıldı." demiştir.

۲۳۱ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ قَدْ خَالَفَ بَيْنَ طَرَفَيْهِ ❁

{&} 231-) Ömer b. Ebî Seleme (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in iki ucunu çaprazlama örtündüğü bir tek elbise içerisinde namaz kıldığı rivayet edilmiştir.

(Bir tek elbiseden maksat, o dönemin giyim biçimi olan ve büyükçe bir kumaş bezdir. Bu dönemde giyilen elbise çeşitlerinden birisi de izar ve ridadan oluşan iki parça kumaş bezle bürünme şeklidir. Bu tür elbisenin belden yukarısına bürünülen parçaya rida, belden aşağıya peştamal gibi bürünülen parçaya da izar denilirdi. Tek elbise derken uzun bir kumaş parçası kast olunmaktadır. 231. hadis ve bundan sonraki 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. ve 243. hadislerin namaz bölümünde getirilmesinin nedeni, giyilecek elbiselerden söz edilmesidir. Bu hadisler bir yönden namaz kılarken giyim kuşamın ne şekilde olabileceğine ışık tutmaktadır. Bu nedenle namaz bölümünde getirilmiştir.)

۲۳۲ عَنْ أُمِّ هَانِيٍّ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ ذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ وَفَاطِمَةُ ابْنَتُهُ تَسْتُرُهُ قَالَتْ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَنْ هَذِهِ فَقُلْتُ أَنَا أُمُّ هَانِيٍّ بِنْتُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ مَرَحِبًا بِأُمِّ هَانِيٍّ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ غُسْلِهِ قَامَ فَصَلَّى ثَمَانِي رَكَعَاتٍ مُلْتَحِفًا فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ زَعَمَ ابْنُ أُمِّي أَنَّهُ قَاتِلُ رَجُلٍ قَدْ أَجَرْتَهُ فَلَانَ ابْنُ هُبَيْرَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ أَجَرْنَا مَنْ أَجَرْتَ يَا أُمُّ هَانِيٍّ قَالَتْ أُمُّ هَانِيٍّ وَذَلِكَ ضَحَى ۞

{&} 232-) Ümmü Hânî bintü Ebî Tâlib (r.a.): "Mekke'nin fethedildiği yılda Rasûlüllah (s.a.v.)'e gitmiştim. Kızı Fatıma kendisini perdelemiş yıkanyorken buldum. Selâm verdim. Kendisi: **"Bu (gelen) kimdir?"** dedi: "Ben, Ümmü Hânî bintü Ebî Tâlib" dedim: **"Hoş geldin Ümmü Hânî"** dedi. Yıkandıktan sonra namaza durup bir tek elbiseye bürünmüş olarak sekiz rekât namaz kıldı. Namazı bitirdiğinde (Hz. Ali (r.a.)'ı kastederek): "Ey Allah'ın Rasûlü annemin oğlu kendisini korumam altına aldığım Hübeyra'nın falan oğlunu öldüreceğini söyledi" dedim Rasûlüllah (s.a.v.): **"Ey Ümmü Hânî senin koruma altına aldığını biz de koruma altına aldık"** buyurdu. Bu kıldığı namaz kuşluk vaktinde idi." demiştir.

(Hadis kısa bir şekilde 200. hadiste geçmişti.)

۲۳۳ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ سَائِلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الصَّلَاةِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَوَلِكُلِّكُمْ ثَوْبَانِ ۞

{&} 233-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Bir kimse Rasûlüllah (s.a.v.)'e bir tek elbise içerisinde namaz kılmanın durumunu sormuş, Rasûlüllah (s.a.v.): **"Sizlerin iki elbisesi mi var ki?"** buyurmuştur.

۲۳۴ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يُصَلِّي أَحَدُكُمْ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ لَيْسَ عَلَى عَاتِقِهِ شَيْءٌ ۞

& 234-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Sizden biriniz iki omzunda bir şey yok iken bir elbise içerisinde namaz kılmasın "** buyurdu" demiştir.

۲۳۵ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَشْهَدُ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ صَلَّى فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَلْيُخَالِفْ بَيْنَ طَرَفَيْهِ ۞

235-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'in: **"Kim tek bir elbise içerisinde namaz kılsa, iki ucunu çaprazlama (boynuna) dolasin,** "diye buyururken işittiğime şahitlik ederim" demiştir.

۲۳۶ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فَجِئْتُ لَيْلَةً لِبَعْضِ أَمْرِي فَوَجَدْتُهُ يُصَلِّي وَعَلَى ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَاسْتَمَلْتُ بِهِ وَصَلَّيْتُ إِلَى جَانِبِهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ مَا السُّرَى يَا جَابِرُ فَأَخْبَرْتُهُ بِحَاجَتِي فَلَمَّا فَرَغْتُ قَالَ مَا هَذَا الْإِسْتِمَالُ الَّذِي رَأَيْتُ قُلْتُ كَانَ ثَوْبٌ يَعْنِي ضَاقَ قَالَ فَإِنْ كَانَ وَاسِعًا فَالْتَحِفْ بِهِ وَإِنْ كَانَ ضَيِّقًا فَاتَّزِرْ بِهِ ۞

{&} 236-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: "Seferlerinin birinde Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte ben de çıkmıştım. Geceleyin bir işimden dolayı yanına gittim, baktım ki kendisi namaz kılıyor, üzerimde büründüğüm bir tek elbise varken yanına namaza duruverdim, Namazı bitirdiğinde: **"Ey Câbir, gece geli ne iştir?"** buyurdu. Hacetimi bildirdim, konuşmamı bitirdiğimde: **"Şu gördüğüm bürünme de nedir?"** buyurdu." Bir tek elbisem vardır" dedim: **"Eğer geniş ise bürün, dar ise"**

izar olarak (peştamal gibi) **kullan"** buyurdu.

۲۳۷ عَنْ سَهْلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَجُلٌ يُصَلُّونَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَاقِدِي أَرْزِهِمْ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ كَهَيْئَةِ الصَّبِيَّانِ وَيُقَالُ لِلنِّسَاءِ لَا تَرْفَعْنَ رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَسْتَوِيَ الرَّجَالُ جُلُوسًا ۞

& 237-) Sehl (r.a.): "Birtakım erkekler bellerindeki izarlarını çocukları gibi boyunlarına bağlayarak Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte namaz kılarlardı. Kadınlara: "Erkekler oturup doğruluncaya kadar başınızı (secdeden) kaldırmayın" denilirdi." demiştir.

۲۳۸ عَنْ مُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَقَالَ يَا مُغِيرَةُ خُذِ الْإِدَاوَةَ فَأَخَذْتُهَا فَأَنْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى تَوَارَى عَنِّي فَقَضَى حَاجَتَهُ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ شَامِيَةٌ فَذَهَبَ لِيُخْرِجَ يَدَهُ مِنْ كُمِّهَا فَضَاقَتْ فَأَخْرَجَ يَدَهُ مِنْ أَسْفَلِهَا فَصَبَبْتُ عَلَيْهِ فَتَوَضَّأَ وَضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ وَمَسَحَ عَلَى خَفَّيْهِ ثُمَّ صَلَّى ۞

238-) Muğîra b. Şu'be (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte bir seferde idim: **"Ey Muğîra ıbrığı al"** buyurdu. Ben de ıbrığı aldım. Rasûlullah (s.a.v.) gözümden kaybolacak kadar uzaklaştı ve abdestini bozdu. Kendisinin üzerinde Şam diyarına ait bir cübbe vardı. Elini cübbenin kolundan çıkarmaya çalıştı (abdest almak için kolunu sıvamaya çalıştı) ama cübbenin kolu dar geldi. Bunun üzerine altından çıkardı. Kendisine su döktüm, namaz abdesti aldı, mestleri üzerine meshetti sonra da namaz kıldı.

(Hadisin benzeri 141. ve 156. hadislerde geçmişti.)

۲۳۹ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَنْقُلُ مَعَهُمُ الْحِجَارَةَ لِلْكَعْبَةِ وَعَلَيْهِ إِزَارُهُ فَقَالَ لَهُ الْعَبَّاسُ عَمُّهُ يَا ابْنَ أَخِي لَوْ حَلَلْتَ إِزَارَكَ فَجَعَلْتَ عَلَى مَنْكَبِكَ دُونَ الْحِجَارَةِ قَالَ فَحَلَّهُ فَجَعَلَهُ عَلَى مَنْكَبِيهِ فَسَقَطَ مَعْشِيًا عَلَيْهِ فَمَا رُمِيَ بَعْدَ ذَلِكَ عُرْيَانًا

& 239-) Câbir b. Abdullah (r.a.) şöyle anlatır: "Rasûlullah (s.a.v.) halk ile birlikte Kâbe'nin inşası için taş taşıyordu, üzerinde de izarı (peştamalı) vardı. Amcası Abbâs: "Ey kardeşimin oğlu, izarını belinden çözsün de omuzlarına bağlayıp taşın önüne koysan?... " dedi. O da izarını çözüp omuzuna koydu, hemen kendinden geçerek yere düştü. Artık bundan sonra bir daha çıplak görülmedi."

(Bu olay, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e peygamberlik görevi verilmeden önce meydana gelmiştir. Rasûlullah (s.a.v.), peygamberlikle görevlendirilmeden önce de koruma ve gözetim altında idi.)

۲۴۰ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ اشْتِمَالِ الصَّمَاءِ وَأَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ ۞

240-) Ebû Said el-Hudri (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.) bir kimsenin izarını, kolları ve vücudunu tamamen sarıp da ellerini izarın altından çıkaracak şekilde bürünmeyi ve yine bir kimsenin üzerinde avret yerlerini örtecek bir şey yok iken bir tek elbise içerisinde kalçaları üzere oturup dizlerini, elleriyle bağlayıp karnına çekerek oturma şeklini yasakladı" demiştir.

(Birinci şekilde giyim yasaklanması el ve kolların kullanımında bazı sakıncalar olduğundan dolayıdır, ayrıca böyle bir durumda kolun kullanılmasında avret yerleri de açılmaktadır. İkinci kısımda yasaklanan oturma biçimi avret yerlerinin açılmasından dolayıdır. Eğer avret yeri kapatılırsa bir sakınca yoktur, nitekim 2062. hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bu şekilde oturduğu bildirilmiştir.)

٢٤١ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ يَبْعَتَيْنِ عَنِ اللَّمَّاسِ وَالنَّبَّازِ وَأَنْ يَشْتَمِلَ الصَّمَاءُ وَأَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي تَوْبٍ وَاحِدٍ ❁

{•} 241-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Limâs ve Nibâz şekliyle alış veriş yapmaktan, bir kimsenin izarını kollarını ve vücudunu tamamen sarıp da ellerini izarın altından çıkaracak şekilde bürünmeyi ve yine bir kimsenin bir tek elbise içerisinde kalçaları üzere oturup dizlerini, elleriyle bağlayıp karnına çekerek oturma şeklini yasakladı" demiştir.

(Limâs ve Nibâz şeklinde alış veriş cahiliye dönemi usullerindendi. İslâm geldiğinde bu tür alış verişi yasaklamıştır. Limâs, dokunduğu şeyin kendisine satın alması mecburi sayılan alış veriş türüdür. Nibâz, satılacak eşyanın üzerine taş vs. atıp hangisinin üzerine düşerse onun alınması mecburi olan alış veriştir. Söz konusu alış veriş türlerinin çeşitli açıklamaları yapılmışsa da kısaca yukarıdaki anlamları ifade eder. Yasaklama müşteriye seçenek hakkı tanınmamasından dolayıdır.)

٢٤٢ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ فِي تِلْكَ الْحَجَّةِ فِي مُؤَذِّنِينَ يَوْمَ النَّحْرِ نُؤَذِّنُ بِمَنَى أَنْ لَا يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ قَالَ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ثُمَّ أَرْدَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلِيًّا فَأَمَرَهُ أَنْ يُؤَذِّنَ بِبَرَاءَةٍ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَأَذَّنَ مَعَنَا عَلِيٌّ فِي أَهْلِ مَنَى يَوْمَ النَّحْرِ لَا يَحُجُّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ ❁

242-) Humeyd b. Abdurrahman b. Avf, Ebû Hureyre (r.a.)'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Ebû Bekir (r.a.), şu hacda (Ebû Bekir (r.a.)'ın emirliğindeki Hicri 9. yılda yapılan hacda) Kurban Bayramı günü Mina'da münadiler içerisinde: "Bu yıldan sonra hiçbir müşrik hac edemeyecek, hiçbir çıplak da Kâbe'yi tavaf etmeyecektir." diye ilan etmemiz için beni de gönderdi. Humeyd b. Abdurrahman devamla: "Ardından Rasûlüllah (s.a.v.) Hz. Ali (r.a.)'ı da gönderdi ve (Allah ve Rasûlü'nün müşriklerle ilişkiyi kestiğini bildiren) Berâe Suresi'ni bildirmesini emretti" demiştir. Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Ali bizimle birlikte Mina ahalişi içerisinde Kurban Bayramı günü: "Bu yıldan sonra hiçbir müşrik hac edemeyecek, hiçbir çıplak da Kâbe'yi tavaf etmeyecektir." diye ilan etmişti." demiştir.

(Hadisin bir benzeri 820. hadistir. Müşriklerin bir kısmı bazen Kâbe'yi çıplak tavaf etmek durumunda kalıyorlardı. Bu konuda 831. hadisin açıklamasına bakınız.)

٢٤٣ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ غَزَا خَيْبَرَ فَصَلَّيْنَا عِنْدَهَا صَلَاةَ الْعَدَاةِ بَعَثَ فَرَكِبَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ وَرَكِبَ أَبُو طَلْحَةَ وَأَنَا رَدِيفُ أَبِي طَلْحَةَ فَأَجْرَى نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ فِي زُقَاقٍ خَيْبَرَ وَإِنْ رُكْبَتِي لَتَمَسُّ فَخَذَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ حَسَرَ الْإِزَارَ عَنْ فَخْذِهِ حَتَّى إِنِّي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِ فَخَذِ نَبِيِّ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا دَخَلَ الْقَرْيَةَ قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ ﴿فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ﴾ قَالَهَا ثَلَاثًا قَالَ وَخَرَجَ الْقَوْمُ إِلَى أَعْمَالِهِمْ فَقَالُوا مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ يَعْنِي الْجَيْشَ قَالَ فَأَصْبَنَاهَا عَنُوءَ فَجُمِعَ السَّبِيُّ فَجَاءَ دِحْيَةُ الْكَلْبِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَعْطِنِي جَارِيَةً مِنْ السَّبِيِّ قَالَ أَذْهَبُ فَخُذْ جَارِيَةً فَأَخَذَ صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيٍّ فَجَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَعْطَيْتَ دِحْيَةَ صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيٍّ سَيِّدَةَ قُرَيْظَةَ وَالتَّضْيِيرُ لَا تَصْلُحُ إِلَّا لَكَ قَالَ أَذْعُوهُ بِهَا فَجَاءَ بِهَا فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ قَالَ خُذْ جَارِيَةً مِنْ السَّبِيِّ غَيْرَهَا قَالَ فَأَعْتَقَهَا النَّبِيُّ ﷺ وَتَزَوَّجَهَا فَقَالَ لَهُ ثَابِتٌ يَا أَبَا حَمْزَةَ مَا أَصْدَقَهَا قَالَ نَفْسَهَا أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا حَتَّى إِذَا كَانَ بِالطَّرِيقِ جَهَزْتُهَا لَهُ أُمُّ سُلَيْمٍ فَأَهْدَتْهَا لَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَأَصْبَحَ النَّبِيُّ ﷺ عَرُوسًا فَقَالَ مَنْ كَانَ عِنْدَهُ شَيْءٌ فَلْيَجِئْ بِهِ وَبَسَطَ نَطْعًا فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِئُ بِالثَّمَرِ وَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِئُ بِالسَّمْنِ قَالَ وَأَحْسِبُهُ قَدْ ذَكَرَ السُّوَيْقُ قَالَ فَحَاسُوا حَيْسًا فَكَانَتْ وَلِيمَةً رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

243-) Enes (r.a.) anlatır: "Rasûlullah (s.a.v.) Hayber Gazası'na çıktı. Sabah namazını ortalık karanlık iken kendisinin yanında kıldık. Ardından Hz. Peygamber (s.a.v.) bineğine bindi. Ebû Talha da bindi ben de Ebû Talha'nın tergisinde idim. Hz. Peygamber (s.a.v.) Hayber sokağı içerisinde ilerledi. Dizim Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uyluğuna dokunuyordu. Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uyluğunun beyazlığını göreceğim dereceye kadar (kalabalık ve sürtünme) uyluğundan izarını sıyırdı. Şehre girdiğinde üç defa: **"Allahü Ekber, Hayber şehri harap oldu! Biz bir kavmin yurduna indiğimizde uyarılmış olanların sabahı ne kötü olur."** dedi, (Bu ifade Sâffât: 177. ayetinden alıntıdır.) Halk işlerinin başına çıktığında: "Eyvah! Muhammed, ordu!" dediler. Hayber şehrini kuvvet kullanarak ele geçirdik. Esirler toplandı. Bu sırada Dihye geldi ve: "Ey Allah'ın Peygamberi, esirlerden bana bir cariye ver" dedi. O da: **"Git bir cariye al"** buyurdu. Dihye de Safiyye bintü Huyey'i aldı. Ardından bir adam Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelip: "Ey Allah'ın Peygamberi, Dihye'ye Kurayza ve Nadir kabilelerinin hanımefendisi Safiyye bintü Huyey'i verdin, ama bu ancak sana uygun düşer" dedi. O da: **"Onu da onu da çağırın."** buyurdu. Dihye hemen Safiyye'yi getirdi, Hz. Peygamber (s.a.v.) Safiyye'yi görünce: **"Esirlerden bunun dışında bir cariye al"** buyurdu. Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) onu azat etti ve onunla evlendi. (Hadisi Hz. Enes (r.a.)'dan dinleyen) Sabit el- Bünânî: "Ey Ebû Hamza, mehri ne idi?" dedi. "Onun kendisi idi. Onu hürriyetine kavuşturdu sonra da onunla evlendi." dedi. Nihâyet yolda iken Ümmü Süleym, Safiyye'yi süsledi, gecenin bir kısmında Hz. Peygamber'e teslim etti. Hz. Peygamber (s.a.v.) güveyi olarak sabaha çıktı ve: **"Kimin yanında bir şeyler varsa onu getirsin"** buyurdu ve bir yaygı serdi. Kimi hurma, kimi de yağ getirmişti. (Hadisi rivâyet eden) Enes (r.a.)'ın: "Sevik'i de (hurma kavutunu da) söylediğini zannediyorum" demiştir. Sonra (hurma, tereyağı, un ve çökelek ile yapılan bir tür yemek olan) hays yemeği yaptılar. İşte Rasûlullah (s.a.v.)'in düğün yemeği bu şekilde olmuş oldu."

(Hadisin kısa olarak bir benzeri 1642. hadistir. Buhârî'nin hadisi bu bölümde zikretmesinin nedeni, uyluğun avretten sayılıp sayılmamasına işaret içindir. Kendisinin bu hadisi zikrettiği konu başlığında "Peygamberden "Uyluk avrettir" hadisi rivâyet edilir. Enes (r.a.) ise Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uyluğunu sıyırdığını söylemiştir. Enes hadisi daha sahihtir. Yukarıdaki hadis ("Uyluk avrettir" hadisi) ise ihtilaftan korunmaya daha uygundur. Ebû Mûsâ, Hz. Osman yanına girdiğinde Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uyluklarını örttüğünü söylemiştir." demektedir.

Safiye bintü Huyey, hem Kurayza ve Nadir kabilesi içerisinde sosyal statüsü yüksek bir kadın idi. Hz. Peygamber onun ile evlenerek her iki kabile mensupları üzerindeki nüfuzunu artırmıştır.)

٢٤٤ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي الْفَجْرَ فَيَشْهَدُ مَعَهُ نِسَاءٌ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ مُتَلَفَعَاتٍ فِي مَرُوطِهِنَّ ثُمَّ يَرْجِعْنَ إِلَى بُيُوتِهِنَّ مَا يَعْرِفُهُنَّ أَحَدٌ ❊

{&} 244-) Aîşe (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.) sabah namazı kılar, kendisiyle beraber mü'min hanımlarda yün ve tiftikten dokunmuş örtülerine bürünmüş olarak cemaatte bulunur, sonra da evlerine dönerlerdi de onları kimse tanıyamazdı" demiştir.

٢٤٥ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى فِي خَمِيصَةٍ لَهَا أَعْلَامٌ فَنَظَرَ إِلَى أَعْلَامِهَا نَظْرَةً فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ أَذْهَبُوا بِخَمِيصَتِي هَذِهِ إِلَى أَبِي جَهْمٍ وَأَتُونِي بِأَبْجَانِيَةِ أَبِي جَهْمٍ فَإِنَّهَا أَلْهَتْنِي أَنَا عَنْ صَلَاتِي ❊

{&} 245-) Aîşe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kendisine ait "Hamîsa" (denilen üzeri işlemeli örtüde) namaz kıldığını ve örtünün işlemelerine gözünün iliştiğini namazdan ayrıldığında: **"Şu hamîsamı, Ebû Cehm'e götürün ve Ebû Cehm'in** (işlemesiz örtüsü olan) **enbicâniyyesini getirin. Çünkü biraz önce hamîsa beni namazda oyaladı"** buyurdu" demiştir.

٢٤٦ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ قَرَامٌ لِعَائِشَةَ سَتَرَتْ بِهِ جَانِبَ بَيْتِهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمِيطِي عَنَّا قَرَامَكَ هَذَا فَإِنَّهُ لَا تَزَالُ تَصَاوِيرُهُ تُعْرِضُ فِي صَلَاتِي ❊

246-) Enes (r.a.) anlatır: "Aîşe (r.a.)'ın odasının bir tarafına örttüğü Kıram (denilen renkli işlemeli perdesi) vardı. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Kırâmını bizden uzaklaştır. Çünkü onun resimleri namazımda gözüme iliştiriyor"** buyurmuştur."

٢٤٧ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَهْدَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَرُوحَ حَرِيرٍ فَلَبِسَهُ فَصَلَّى فِيهِ ثُمَّ انْصَرَفَ فَزَعَهُ نَزْعًا شَدِيدًا كَالْكَارِهِ لَهُ وَقَالَ لَا يَنْبَغِي هَذَا لِلْمُتَّقِينَ ❊

247-) Ukbe b. Âmir (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e arkası yırtmaçlı "Ferrûc" denilen ipek kaftan hediye edildi. Kendisi bu elbisede namaz kıldı, namazdan sonra elbiseyi beğenmeyen bir kimse gibi hemen çıkarıp attı ve: **"Bu, muttakilere yaraşmaz"** buyurdu" demiştir.

٢٤٨ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي قُبَّةِ حَمْرَاءَ مِنْ أَدَمٍ وَرَأَيْتُ بِلَالًا أَخَذَ وَضُوءَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَرَأَيْتُ النَّاسَ يَتَدَرُونَ ذَلِكَ الْوَضُوءَ فَمَنْ أَصَابَ مِنْهُ شَيْئًا تَمَسَّحَ بِهِ وَمَنْ لَمْ يُصِبْ مِنْهُ شَيْئًا أَخَذَ مِنْ بِلَالٍ يَدِ صَاحِبِهِ ثُمَّ رَأَيْتُ بِلَالًا أَخَذَ عَنَزَةً فَرَكَزَهَا وَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ مُشَمَّرًا صَلَّى إِلَى الْعَنَزَةِ بِالنَّاسِ رَكْعَتَيْنِ وَرَأَيْتُ النَّاسَ وَالِدَوَابَّ يَمْرُونَ مِنْ بَيْنِ يَدَيِ الْعَنَزَةِ ❊

& 248-) Ebû Cuhayfe (r.a.) anlatır: "Rasûlullah (s.a.v.)'i deriden yapılmış yayvan çadırın içinde gördüm. Bilal'i de Rasûlullah (s.a.v.)'in abdest suyunu eline almış gördüm. İnsanların bu abdest suyuna koşarlarken gördüm. Kimisi bu sudan bir miktar almış sürünüyor, kimisi de alamamış arkadaşının elindeki ıslaklığı alıyordu. Sonra Bilal'i gördüm bir mızrak alıp yere dikti. Hz. Peygamber (s.a.v.) de paçalarını sıvamış kırmızı takım içinde dışarı çıktı. Mızrağa doğru halka iki rekât namaz kıldırdı. İnsan ve hayvanları mızrağın önünden geçerken de gördüm." demiştir.

(Hadisin bir benzeri 144. hadis olarak geçmişti, 1487. hadiste de bir benzeri anlatılır. Hz. Peygamber (s.a.v.) ile teberrük konusu için 1945. hadisin açıklamasına bakınız.)

٢٤٩ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَقَدْ سُئِلَ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ الْمِنْبَرُ فَقَالَ مَا بَقِيَ بِالنَّاسِ أَعْلَمُ مِنِّي هُوَ مِنْ أَثْلِ الْعَابَةِ عَمَلَهُ فَلَانٌ مَوْلَى فُلَانَةٍ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَامَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ عُمِلَ وَوُضِعَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ كَبَّرَ وَقَامَ النَّاسُ خَلْفَهُ فَقَرَأَ وَرَكَعَ وَرَكَعَ النَّاسُ خَلْفَهُ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ رَجَعَ الْقَهْقَرَى فَسَجَدَ عَلَى الْأَرْضِ ثُمَّ عَادَ إِلَى الْمِنْبَرِ ثُمَّ رَكَعَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ رَجَعَ الْقَهْقَرَى حَتَّى سَجَدَ بِالْأَرْضِ فَهَذَا شَأْنُهُ ❀

& 249-) Sehl b. Sa'd (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in minberi hangi şeydendi?" diye soruldu: "İnsanlardan benden daha iyi bileni kalmadı. (Medine yakınlarında ağaçlık mera olan) Gâbe'nin ılıgın ağacından idi. Rasûlullah (s.a.v.) için minberi falanca kadının falanca azatlısı yapmıştı. Rasûlullah (s.a.v.) yapılp yerine konulduğunda üzerine çıktı, Kible'ye döndü ve tekbir aldı. Halk da arkasında namaza durdu. Rasûlullah (s.a.v.) namazda Kur'ân okudu, rukûya vardı, halk da arkasında rukûya vardı. Sonra başını rukûdan kaldırdı, ardından geri geri çekildi ve yere secde etti. Sonra minbere döndü, sonra rukûya vardı, sonra başını rukûdan kaldırdı, sonra yere secde etmek için geri geri çekildi. İşte minberin hikâyesi budur" demiştir.

(511. hadiste de hadisin bir benzeri anlatılır.)

٢٥٠ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ جَدَّتَهُ مُلَيْكَةَ دَعَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَطَعَامٍ صَنَعَتْهُ لَهُ فَأَكَلَ مِنْهُ ثُمَّ قَالَ قَوْمُوا فَلِأَصْلٍ لَكُمْ قَالَ أَنَسٌ فَقَعْتُ إِلَى حَصِيرٍ لَنَا قَدْ اسْوَدَّ مِنْ طُولٍ مَا لُبِسَ فَتَضَحَّتْ بِمَاءٍ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَصَفَفْتُ أَنَا وَالْيَتِيمُ وَرَأَاهُ وَالْعَجُوزُ مِنْ وَرَائِنَا فَصَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ انْصَرَفَ ❀

{&} 250-) Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Ninesi Müleyke (r.a.) Rasûlullah (s.a.v.)'i kendisi için yaptığı yemeğe davet etmiş, o da bu yemeği yedikten sonra: **"Haydi kalkın, size namaz kıldırayım"** buyurmuştur. Enes (r.a.): "Kullana kullana siyahlaşmış hasırımza doğru kalkıp su serptim. Ardından Rasûlullah (s.a.v.) namaza durdu, ben ve Yetim (Damira b. Ebi Damira, Rasûlullah (s.a.v.)'in azatlısı) arkasında safa durduk, ihtiyar nine de bizim arkamıza durdu. Rasûlullah (s.a.v.) bize iki rekât namaz kıldırıp, sonra evimizden ayrıldı" demiştir.

٢٥١ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ كُنْتُ أَنَامُ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَرِجْلَايَ فِي قِبْلَتِهِ فَإِذَا سَجَدَ غَمَزَنِي فَقَبَضْتُ رِجْلِي فَإِذَا قَامَ بَسَطْتُهَا قَالَتْ وَالْبَيُوتُ يَوْمَئِذٍ لَيْسَ فِيهَا مَصَابِيحُ ❀

{&} 251-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Aişe (r.a.): "Ben Rasûlullah (s.a.v.)'in önünde ayaklarım kıblesinde iken uyurdum da secdeye vardığında bana dörter, ben de ayaklarımı toplardım, ayağa kalkınca tekrar uzatırdım. O zamanlar evlerde ışıklar yoktu" demiştir.

٢٥٢ وَ عَنْهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي وَهِيَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ عَلَى فِرَاشٍ أَهْلُهُ اعْتَرَاضَ الْجَنَازَةِ ❀

252-) Yine Aişe (r.a.)'dan. Aişe (r.a.) eşinin döşeğinde kendisi ile kible arasında cenazenin yattığı gibi uzandığı halde iken Rasûlullah (s.a.v.)'in namaz kıldığı rivâyet edilmiştir.

٢٥٣ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَيَضَعُ أَحَدُنَا طَرَفَ الثَّوْبِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ فِي مَكَانِ السُّجُودِ ❀

& 253-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.) ile birlikte namaz kıldık. Bazılarımız sıcaklığın şiddetinden dolayı secde ettiği yere elbisenin ucunu kordu" demiştir.

٢٥٤ و عنه رضي الله عنه أنه سئل أكان النبي ﷺ يُصَلِّي فِي نَعْلَيْهِ قَالَ نَعَمْ

& 254-) Enes (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ayakkabısıyla namaz kılar mıydı?" diye sorulmuş, oda: "Evet" demiştir.

(Bu hadis 1989. hadis olarak tekrar gelecektir. Bilindiği gibi namaz kılan kimsenin gerek kendisinde ve üzerindeki eşyalarda gerekse namaz kıldığı yerde dinin pis kabul ettiği şeylerin bulunmaması gerekir, eğer bu şeyler var ise namaz geçerli değildir. Namaz kılan bir kimsenin ayakkabılarında dinin pis kabul ettiği şeyler yok ise ayakkabıyla namaz kılmada bir sakınca yoktur. Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde mescid günümüzdeki gibi sergilerle döşenmiş değildi, toprak olan zeminde namaz kınılıyordu. Aslında temiz olan yeryüzünün her tarafında namaz kılmamız için bize izin verilmiştir. (225. hadise bakınız) Bu nedenle temiz olan tüm yeryüzünde namaz kılınabilir. Arabistan topraklarında sıcaklığın etkisiyle üzerinde fazla pislik kalmıyor kuruyup gidiyordu. Bu nedenle toprak genellikle temiz oluyor ve bu topraklar üzerinde gezen kimselerin ayakkabıları da dinin pis saydığı şeylere fazla bulaşmıyordu.

Diğer taraftan Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Yahudilere muhalefet ediniz, çünkü onlar ne ayakkabıları ile ne de mestleriyle namaz kılarlar."** buyurmuştur. (Ebû Dâvûd, Salat: 88) Allah Teâlâ'nın: «Ey Mûsâ, şüphesiz Ben senin Rabb'inim, ayakkabılarını çıkar! Çünkü sen mukaddes vadi **Tuvâ'dasın**» (Tâhâ: 11-12) buyurması nedeniyle muhtemel ki Yahudiler ayakkabılarıyla ibadet yapmıyorlardı. Bu nedenle Efendimiz (a.s.) bunlara muhalefet etmek için ayakkabıyla da namaz kılınmasını tavsiye etmiştir. Kendisi ayakkabıyla da ayakkabısız da namaz kılmıştır. (Ebû Dâvûd, Salât: 88) Onun bu tavsiyesinin sünnet mi yoksa bir ruhsat mı olduğu konusunda değişik yaklaşımlar vardır. Hatta bazı fıkıh kitaplarında bu hadisten hareketle ayakkabıyla namaz kılmanın daha faziletli olduğu belirtilir.

Ancak günümüzde Yahudi ve Hristiyanların ayakkabıyla ibadet ettikleri göz önünde bulundurulursa, ayakkabıyla namaz kılmanın onlara muhalefet için tavsiye edilmesinden dolayı bugün ayakkabıyı çıkarıp ibadet etmek daha isabetli olur kanaatindeyiz. Nitekim Ebû Dâvûdu şerheden Sehârenfûrî de bu konuya dikkat çekmektedir. Bezlû'l-Mechûd, IV. 321)

٢٥٥ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ ثُمَّ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى خُفَيْهِ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى فَسُئِلَ فَقَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ صَنَعَ مِثْلَ هَذَا فَكَانَ يُعْجِبُهُمْ لِأَنَّ جَرِيرًا كَانَ مِنْ آخِرِ مَنْ أَسْلَمَ.

& 255-) Cerîr b. Abdullah (r.a.)'in küçük abdest bozduğunda arkasından da abdest aldığı, mestlerine mesh ettiği sonra da namaza durduğu, kendisine bu sorulduğunda: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in böyle yaptığını gördüm" dediği rivâyet edilmiştir. (Hadisi anlatan İbrahim en-Nehâi): "Bu hadis Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'ın arkadaşlarının hoşuna giderdi. Çünkü Cerîr (r.a.) son senelerde Müslüman olanlardandı." demiştir.

(Bazıları mest üzerine meshi uygun bulmaz ve abdest âyeti (Mâide: 6) ile meshin kaldırıldığını söylerlerdi. Ama Cerîr (r.a.) bu âyetin inmesinden sonra Müslüman olmuştu, bu da mest uygulamasının devam ettiğini gösterdiğinden Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'ın arkadaşlarının görüşünü desteklemiş oluyordu. Bu nedenle, hadisi anlatan İbrahim en-Nehâi: "Bu hadis Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'ın arkadaşlarının hoşuna giderdi. Çünkü Cerîr (r.a.) son senelerde Müslüman olanlardandı." demiştir.)

٢٥٦ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ ابْنِ بُحَيْنَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا صَلَّى فَرَجَ بَيْنَ يَدَيْهِ حَتَّى يَبْذُرَ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ

& 255-) Abdullah b. Mâlik b. Buhayne (r.a.)'dan, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in namaz kıldığında (secdede) koltuk altındaki pazalarının beyazlığı görülecek derecede ellerinin arasını açtığı (koltuklarını kaldırdığı) rivâyet edilmiştir.

٢٥٧ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ صَلَّى صَلَاتَنَا وَاسْتَقْبَلَ قِبْلَتَنَا وَأَكَلَ ذَيْبِحَتَنَا فَذَلِكَ الْمُسْلِمُ الَّذِي لَهُ ذِمَّةُ اللَّهِ وَذِمَّةُ رَسُولِهِ فَلَا تُخْفَرُوا اللَّهَ فِي ذِمَّتِهِ

257-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.): **"Kim bizim namazımızı kılar, kıblemize yönelir, kestiğimizi yerse, bu kimse Allah ve Rasûl'ün güvencesinde (zimmetinde) olan Müslümandır. Güvencesi (zimmeti) konusunda Allah'a hiyanetlik etmeyin"** buyurdu." demiştir.

٢٥٨ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَأَلَ عَنْ رَجُلٍ طَافَ بِالْبَيْتِ الْعُمْرَةَ وَلَمْ يَطُفْ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ
أَيَّاتِي امْرَأَتَهُ فَقَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ وَطَافَ بَيْنَ الصَّفَا
وَالْمَرْوَةِ وَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ

& 258-) İbni Ömer (r.a.)'a: "Umre tavafı için Kabe'yi tavaf edip de Safa ve Merve'yi say etmeyen bir kimse hanımına yaklaşabilir mi?" diye soruldu, o da bunun üzerine: "Hz. Peygamber (s.a.v.) (umre için Mekke'ye) geldi, Kabe'yi yedi kere tavaf etti, Makam-ı İbrahim'in arkasında iki rekât namaz kıldı ve Safa ile Merve'yi say yaptı. Rasûlullah (s.a.v.)'de sizin için güzel bir örnek vardır." demiştir.

٢٥٩ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْبَيْتَ دَعَا فِي نَوَاحِيهِ كُلِّهَا وَلَمْ يُصَلِّ حَتَّى
خَرَجَ مِنْهُ فَلَمَّا خَرَجَ رَكَعَ رَكْعَتَيْنِ فِي قَبْلِ الْكَعْبَةِ وَقَالَ هَذِهِ الْقِبْلَةُ

& 259-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Kâbe'ye girdiğinde her tarafında dua etti, ama dışarı çıkmadan namaz kılmadı. Kâbe'den çıktığında Kâbe'nin önünde iki rekât namaz kıldı ve: **"İşte bu, kıbledir,"** buyurdu" demiştir.

("İşte bu, kıbledir." ifadesi ile kible, Mekke'de bulunan diğer yerler değil sadece Kâbe'dir, demek istemiştir. Rasûlullah (s.a.v.) Mekke'ye geldiğinde Kâbe ve çevresinde putlar vardı, bu putları temizleterek Kâbe'nin içerisine girmişti. Ancak bu sırada kendisinin yanına Bilal (r.a.), Üsâme (r.a.) ve Osman b. Talha (r.a.)'dan başkası alınmadı ve kapı kapatıldı. Bu nedenle Rasûlullah (s.a.v.)'in içeride neler yaptığını ancak bu üç sahâbî bilmektedir. Buradaki yaptığı ibadetleri bize rivâyet eden İbni Abbâs (r.a.) ile Abdullah b. Ömer (r.a.) aslında yapılanları gözleriyle görmemiş içeride bulunanlara sormuşlardır. Bilal (r.a.) içeride namaz kıldığını haber verirken (Bu konuda, 296, 317, 1281. 1690 hadisleri bakınız.) Üsâme (r.a.) namaz kılmadığını söylemiştir. İbni Abbâs (r.a.) da buna dayanarak içeride namaz kılmadığını söyler. Bu konudaki ihtilâfî âlimler, Rasûlullah (s.a.v.) içeride namaz kıldı ancak çok kısa kıldığından Üsâme (r.a.) kendisinin dua ettiğini gördü o da dua etmeye durdu bu sırada kapı kapalı olduğundan içerisi de karanlıktı bu yüzden namaz kıldığının farkında olamadı, şeklinde açıklamışlardır.)

٢٦٠ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلَّى نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ أَوْ
سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُحِبُّ أَنْ يُوجَّهَ إِلَى الْكَعْبَةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﴿قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ
فِي السَّمَاءِ﴾ فَتَوَجَّهَ نَحْوَ الْكَعْبَةِ وَقَالَ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ وَهُمْ الْيَهُودُ ﴿مَا وَلَاهُمْ عَنْ قِبَلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا
عَلَيْهَا قُلُوبُ اللَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ فَصَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ ثُمَّ
خَرَجَ بَعْدَ مَا صَلَّى فَمَرَّ عَلَى قَوْمٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فِي صَلَاةِ الْعَصْرِ نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ فَقَالَ هُوَ يَشْهَدُ أَنَّهُ
صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَنَّهُ تَوَجَّهَ نَحْوَ الْكَعْبَةِ فَتَحَرَّفَ الْقَوْمُ حَتَّى تَوَجَّهُوا نَحْوَ الْكَعْبَةِ

260-) Berâ b. Âzib (r.a.); "Hz. Peygamber (s.a.v.) on altı veya on yedi ay Kudüs yönüne namaz kılmıştı. Rasûlullah (s.a.v.) Kâbe'ye doğru yönelmeyi arzuluyordu. Derken Allah: **«Biz senin yüzünün göğre çevrilip durduğunu elbette görüyoruz...»** (Bakara: 144) âyetini indirdi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) Kâbe tarafına döndü. Bu yüzden birtakım sefih kimseler -ki bunlar Yahudilerdir- şöyle dediler. (Olayı anlatan sahâbî Yahudilerin söyledikleri sözü ve bu sözün cevabını içeren şu âyeti okudu): **«Onları üzerinde bulundukları kiblede çeviren nedir?» dediler. De ki: "Doğu da batı da Allah'ındır. O, dilediğini hidâyete erdirtir. »** (Bakara: 142) Bir kimse de Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte bu namazı kılmıştı. Namazı kıldıktan sonra yola çıktı. İkinci namazında Kudüs'e doğru yönelmiş Ensar'dan bir topluluğa rastladı ve kendisini şahit göstererek Rasûlullah (s.a.v.) ile birlikte Kâbe'ye doğru namaz kıldığını söyledi. Cemaat hemen Kâbe tarafına doğru döndü." demiştir. (Hadisin bir benzeri 38. hadiste geçmişti.)

٢٦١ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ حَيْثُ تَوَجَّهَتْ فَإِذَا أَرَادَ الْفَرِيضَةَ نَزَلَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ ❊

261-) Câbir (r.a.); "Rasûlullah (s.a.v.) bineği nereye yönelirse yönelsin üzerinde (nafile) namaz kılardı. Farz namaz kılmak istediğinde inip Kibleye yönelirdi." demiştir.

(Binek üzerinde nafile namaz kılındığında kible şartı yoktur, bineğin yönü ne ise kible odur. Ancak kibleye dönme imkânı varsa kibleye dönmesi iyi olur. Esasen binek üzerinde kılınan namaz ima ile kılınan bir namazdır, dolayısıyla böyle bir namazda sadece kible değil rûkû ve secdelerde normal şeklinde değildir. Ancak namaz farz namaz ise mutlaka yere inilip yerde kılınması gerekir. Yerde namaz kılmaya bir engel var ise o zaman zarurettten dolayı binekte de farz namazın kılınabileceği söylenmiştir. Ancak bu durumda kible tarafına yönelmek gerekir. Hadisin bir benzeri 1632. hadiste gelecektir.)

٢٦٢ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لَا أَذْرِي زَادَ أَوْ نَقَصَ فَلَمَّا سَلَّمَ قِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحَدَثَ فِي الصَّلَاةِ شَيْءٌ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالُوا صَلَّيْتَ كَذَا وَكَذَا فَتَنَّى رَجُلِيهِ وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ فَلَمَّا أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ قَالَ إِنَّهُ لَوْ حَدَّثَ فِي الصَّلَاةِ شَيْءٌ لَنَبَأْتُكُمْ بِهِ وَلَكِنْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلَكُمْ أَنَسَى كَمَا تَنْسَوْنَ فَإِذَا نَسِيتُ فَذَكِّرُونِي وَإِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَتَحَرَّ الصَّوَابَ فَلْيَتِمَّ عَلَيْهِ ثُمَّ لِيَسَلِّمْ ثُمَّ يَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ ❊

& 262-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.); "Hz. Peygamber (s.a.v.) namaz kıldırdı. -Hadisi bize rivâyet eden ravi İbrahim en-Nehaî: "Bilmiyorum eksik mi kıldı fazla mı kıldı" demiştir. - Selâm verdiğinde kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, namaz konusunda yeni bir şey mi geldi?" denildi. Rasûlullah (s.a.v.); "**O da nedir?**" buyurdu. Kendisine: "Şöyle, şöyle namaz kıldırdın" dediler. Hemen iki ayağını diz üzere kıvrıp büktü (teşehhûde oturdu) kibleye yönelip iki defa (yanılma) secdesi yaptı. Sonra selâm verdi, yüzünü bize çevirdiğinde: **"Şunu bilin ki eğer namaz konusunda yeni bir şey gelmiş olsaydı onu mutlaka size bildirirdim. Ancak ben de sizin gibi insanım, sizin unuttuğunuz gibi unutabilirim. Eğer unutursam bana hatırlatın. Sizden biriniz namazında şüpheye düşerse doğruyu araştırın, ardından buna göre namazını tamamlasın, sonra da selâm verip iki secde yapsın "** buyurdu." demiştir.

(Hadiste imamın namazda yanıldığı, cemaatin bunun üzerine imamla konuştuğu arkasından namazdan çıkılmayıp yanılma secdesine gidildiği hükmü çıkmaktadır. Buna göre imam ve cemaat namazda yanılma ile ilgili konuşma yaptığında namazın bozulmayacağı anlaşılır. Diğer taraftan namazda yanılma olursa konuşma değil de teşbih veya el çırpma şekliyle imamın uyarılmasını bildiren hadisler de vardır. (408. hadise bakınız. 408. hadiste el çırpmanın kadınlara mahsus olduğu belirtilir.) Bu nedenle konu ihtilafıdır. Hanefîler yanılmanın teşbih, tekbir, tehlil veya âyet okuma ile düzeltilebileceğini söylemişler. Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin de rivâyet ettiği Müslim'de geçen uzun hadisteki: **"Bu namaz ki insanların kelamı, içerisinde uygun düşmez. Ancak Teşbih, Tekbir ve Kur'ân okumak uygun olur..."** ifadesini delil getirmişler ve yukarıdaki hadis ve benzerlerinin, namazda konuşmanın yasaklanmasından önce olduğunu söylemişlerdir. (Umdetu'l-Kârî, Aynî, III. 392) Namazda konuşma ilk dönemde caiz iken sonraları bu kaldırılmıştır. Bu konuda Tirmizî de **"Namazda konuşmanın kaldırılması babı"** altında bir bölüm açmıştır. (Tirmizî: Salât 293. 624. hadis de namazda konuşma ve selâmlaşmanın kaldırıldığını ifade eder. Hadisin bir benzeri 301. hadistir.)

٢٦٣ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ وَأَفَقْتُ رَبِّي فِي ثَلَاثٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ اتَّخَذْنَا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى فَتَزَلْتُ ﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾ وَأَيَّةُ الْحِجَابِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَمَرْتَ نِسَاءَكَ أَنْ يَحْتَجِينَ فَإِنَّهُ يُكَلِّمُهُنَّ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ فَتَزَلْتُ آيَةَ الْحِجَابِ وَاجْتَمَعَ نِسَاءُ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغَيْرَةِ عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُنَّ ﴿عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ﴾ فَتَزَلْتُ هَذِهِ الْآيَةَ ❊

263-) Ömer (r.a.) anlatır: "Rabb'im üç konu hakkında benim isteğimi uygun buldu: "Ey Allah'ın Rasûlü, İbrahim'in makamından namaz yeri edinsek" dedim, arkasından, **«Siz de İbrahim'in makamından namaz yeri / dua yeri edinin.»** (Bakara: 125) âyetini indirdi. Diğer de hicap âyetidir ki: "Ey Allah'ın Rasûlü, hanımlarına emir buyursan da perde gerisinde dursalar?... Zira bunlarla iyi kimse de kötü kimse de konuşmaktadır." dedim, ardından Hicab âyeti indi. Yine bir keresinde Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımları kendisi hakkında kıskançlık hususunda bir araya geldiler. Onlara: **«Eğer o sizi boşarsa,**

Rabb'inin, onun boşadığının yerine sizden daha hayırlısını vermesi umulur.» (Tahrim: 5) dedim, ardından bu âyet indi." demiştir.

(Hadisin bir benzeri 1715. hadistir. Makamı İbrahim için de 1715. hadisin açıklamasına bakınız. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarının perde gerisinde durmaları için 120 ve 286. hadisin açıklamasına bakınız.

Hız. Ömer (r.a.) son derece doğru ve isabetli görüşleri olan bir kimse idi. Hız. Peygamber (s.a.v.) bu konuda şöyle buyurmuştur: **"Allah, doğruyu Ömer'in kalbi ve dili üzerinde kılmıştır."** (Tirmizî, Menâkıb: 17) 1530. hadisin açıklamasında görüleceği üzere dilinde hakikat cereyan edenlerdendir. Kendisi henüz hakkında vahiy gelmeyen bazı önemli konularda Hız. Peygamber'e başvurarak bu konularda âyet inmesi için dua etmesini istemiş, bazen de doğrudan kanaatini Hız. Peygamber'e bildirmiş arkasından istediği konularda âyet inmiştir. Hakkında âyet inen bu konulara, Ömer'in görüşlerini uygun bulma anlamına **"Muva fakati Ömer"** denilmiştir. Bu konuların sayısı hakkında farklılık vardır. Yukarıdaki hadisimizde bunların üç tanesi bildirilmiştir. Ancak diğer rivayetlerden sayının üçten fazla olduğunu görmekteyiz. Bedir savaşında esirler hakkındaki görüşü, (Müslim, Cihad: 58, Tirmizî, Tefsir, Enfal: 67-71) Hız. Peygamber'in, münafıkların cenaze namazını kıldırmamasını istemesi, (645.hadise bakınız) şarabın haram kılınmasını istemesi gibi. (Tirmizî, Tefsir, Mâide: 93, Ebû Dâvûd, Eşribe: 1, Neseî, Eşribe: 1, Ahmed b. Hanbel, Müsned, I. 53) Ebû Bekir İbni Arabi bunların sayısının on bir olduğunu belirtir. (Aynî, III. 397) Suyûtî, Ebû Abdullah eş-Şeybânî'nin Fezâilü'l-İmâmeyn isimli eserinden yaptığı alıntılarla bunların 21'e kadar çıkarır. (Târîhu'l-Hulefâ, s. 122-125.) Ancak getirdiği haberlerin bir kısmı zayıf, bir kısmının da senet ve kaynakları bulunmamaktadır.)

٢٦٤ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى نُخَامَةً فِي الْقِبْلَةِ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِ حَتَّى رُمِيَ فِي وَجْهِهِ فَقَامَ فَحَكَّهُ بِيَدِهِ فَقَالَ إِنْ أَحَدُكُمْ إِذَا قَامَ فِي صَلَاتِهِ فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ أَوْ إِنْ رَبَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ فَلَا يَزُقَنَّ أَحَدُكُمْ قَبْلَ قِبْلَتِهِ وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمَيْهِ ثُمَّ أَخَذَ طَرَفَ رِدَائِهِ فَبَصَقَ فِيهِ ثُمَّ رَدَّ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ فَقَالَ أَوْ يَفْعَلْ هَكَذَا ❦

& 264-) Enes (r.a.) anlatır: Hız. Peygamber (s.a.v.) mescidin kible duvarında tükürük gördü. Bu, etkisi görülecek derecede kendisini üzüp öfkelenirdi. Hemen kalkıp onu eliyle ufalayarak kazıdı ve: **"Sizden biriniz namaza durduğunda o kimse Rabb'ine yalvarır yahut Rabb'i kendisiyle kible arasında bulunur. Bu sebeple sizden biriniz sakın kiblesine tükürmesin! Ancak tükürecek olursa sol tarafına veya ayağının altına tükürsün."** buyurdu ve elbisesinin ucunu eline alıp tükürdü sonra bir kısmını diğer kısmı üzerine büküp dürdü ve: **"Ya da böyle yapsın "** buyurdu.

٢٦٥ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَأَى نُخَامَةً فِي جِدَارِ الْمَسْجِدِ فَتَنَاولَ حَصَاةً فَحَكَّهَا فَقَالَ إِذَا تَنَحَّمَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَحَّمَنَّ قَبْلَ وَجْهِهِ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ وَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمَيْهِ الْيَسْرَى ❦

& 265-) Ebû Hureyre (r.a.) ve Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatırlar: "Hz. Peygamber (s.a.v.), mescidde balgam gördü ve hemen bir taş alarak onu kazıdı arkasından: **"Biriniz tükürecekse, asla ne önüne ne de sağma tükürsün! Soluna veya sol ayağının altına tükürsün,"** buyurdu."

٢٦٦ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْبَرَاقُ فِي الْمَسْجِدِ خَطِيبَةٌ وَكَفَّارُتُهَا دَفْنُهَا ❦

& 266-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Mescidde tükürük/ balgam bulunması bir hatadır. Bu hatanın giderilmesi (Keffâreti) ise toprakla kapatmaktır,"** buyurdu" demiştir.

٢٦٧ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ هَلْ تَرَوْنَ قِبْلَتِي هَا هُنَا فَوَاللَّهِ مَا يَخْفَى عَلَيَّ خُشُوعُكُمْ وَلَا رُكُوعُكُمْ إِنِّي لَأَرَاكُمْ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي ❦

{&} 267-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): **"Benim sadece şu önümdeki kiblemi gördüğümü mü zannediyorsunuz? Allah'a yemin olsun ki sizin ne rukûnuz ne de huşunuz bana kapalı değildir. Şüphesiz ben sizi arkamdan da görürüm."** buyurmuştur.

٢٦٨ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي أُضْمِرَتْ مِنَ الْحَفْيَاءِ وَأَمَدَهَا ثَنِيَّةُ الْوَدَاعِ وَسَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي لَمْ تُضْمَرْ مِنَ الثَّنِيَّةِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ فِيمَنْ سَابَقَ بِهَا ۞

{&} 268-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.) idmanlı atları Hafyâ'dan Veda Tepesi'ne kadar olan mesafede, idmansız atları da Veda Tepesi'nden Zuraykoğulları Mescidine kadar olan mesafede yarış yaptırmıştır." Abdullah b. Ömer de bu atlarla yarış yapanlar arasındaydı." demiştir.

(Buhârî'nin hadisi burada zikretmesi at yarışlarının Zuraykoğulları Mescidine kadar yapılması ve mescidin yarışta varış yeri olarak tespit edilebileceğini belirtmek içindir.)

٢٦٩ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَقَالَ انْشُرُوهُ فِي الْمَسْجِدِ وَكَانَ أَكْثَرُ مَالٍ أَتَى بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الصَّلَاةِ وَلَمْ يَلْتَفِتْ إِلَيْهِ فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ جَاءَ فَجَلَسَ إِلَيْهِ فَمَا كَانَ يَرَى أَحَدًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِذْ جَاءَهُ الْعَبَّاسُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَعْطِنِي فَإِنِّي فَادَيْتُ نَفْسِي وَفَادَيْتُ عَقِيلًا فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خُذْ فَحَثَا فِي ثَوْبِهِ ثُمَّ ذَهَبَ يُقْلُهُ فَلَمْ يَسْتَطِعْ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَرُّ بَعْضِهِمْ يَرْفَعُهُ إِلَيَّ قَالَ لَا قَالَ فَارْفَعُهُ أَنْتَ عَلَيَّ قَالَ لَا فَتَشْرَ مِنْهُ ثُمَّ ذَهَبَ يُقْلُهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَرُّ بَعْضِهِمْ يَرْفَعُهُ عَلَيَّ قَالَ لَا قَالَ فَارْفَعُهُ أَنْتَ عَلَيَّ قَالَ لَا فَتَشْرَ مِنْهُ ثُمَّ احْتَمَلَهُ فَأَلْقَاهُ عَلَى كَاهِلِهِ ثُمَّ انْطَلَقَ فَمَا زَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُتْبِعُهُ بَصَرَهُ حَتَّى خَفِيَ عَلَيْنَا عَجَبًا مِنْ حِرْصِهِ فَمَا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَثَمَّ مِنْهَا دِرْهَمٌ ۞

269-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e Bahreyn'den bir miktar mal getirilmişti: **"Mescide boşaltın"** buyurdu. Bu, Rasûlullah (s.a.v.)'e getirilen malların en çoğu idi. Rasûlullah (s.a.v.) namaza çıktı, gelen bu mala dönüp bakmadı. Namazı bitirdiğinde malın başına gidip oturdu ve her gördüğüne bundan verdi. Derken Abbâs geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, bana da ver, çünkü ben hem kendimin fidyesini vermiş, hem de Akîl'in fidyesini vermiştim." dedi. Rasûlullah (s.a.v.) kendisine: **"Al!"** buyurdu. O da elbisesine avuç avuç doldurdu. Sonra yüklenmeye çalıştı ama gücü yetmedi: "Ey Allah'ın Rasûlü, şunlardan birine emir buyur da bana yükleyiversin" dedi. Rasûlullah: **"Olmaz"** buyurdu: "Sen yükleyiversen" dedi. Rasûlullah: **"Olmaz"** buyurdu. O da bir kısmını yere boşalttı, sonra yüklenmeye çalıştı yine: "Ey Allah'ın Rasûlü: "Şunlardan birine emir buyur da bana yükleyiversin" dedi. Rasûlullah: **"Olmaz"** buyurdu: "Sen yükleyiversen" dedi: **"Olmaz"** buyurdu. O da yine bir kısmını yere boşalttı, sonra geri kalanını yüklenip sırtına aldı ve gitti. Rasûlullah (s.a.v.) hırsına hayret ettiğinden dolayı Abbâs gözümüzün önünden kaybolana değin arkasından baktı. Rasûlullah (s.a.v.) bir dirhem mal kalmayana kadar oradan kalkmadı." demiştir,

(Hz. Abbâs (r.a.)'ın sözünü ettiği fidye, Bedir Savaşında esir düştüğünde hem kendisinin hem de Efendimiz (a.s.)'in amcasının oğlu ve Hz. Ali'nin kardeşi olan Akîl için ödediği fidyedir.)

٢٧٠ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الرَّبِيعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ عَتَبَانَ بْنَ مَالِكٍ وَهُوَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الْأَنْصَارِ أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ أَتَيْتُكَ بِصَرِيٍّ وَأَنَا أَصْلِي لِقَوْمِي فَإِذَا كَانَتْ الْأَمْطَارُ سَالَ الْوَادِي الَّذِي بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ لَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ أَتِيَ مَسْجِدَهُمْ فَأَصْلِي بِهِمْ وَوَدِدْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَّكَ تَأْتِينِي فَتُصَلِّيَ فِي بَيْتِي فَاتَّخِذَهُ مُصَلًّى قَالَ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَأَفْعَلُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ قَالَ عَتَبَانُ فَعَدَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ حِينَ ارْتَفَعَ النَّهَارُ فَاسْتَأْذَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَذِنَتْ لَهُ فَلَمْ يَجْلِسْ حَتَّى دَخَلَ الْبَيْتَ ثُمَّ قَالَ أَتَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أَصْلِيَ مِنْ بَيْتِكَ قَالَ فَأَشْرَفْتُ لَهُ إِلَى نَاحِيَةِ مِنَ الْبَيْتِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَكَبَّرَ فَقُمْنَا فَصَبْنَا فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ قَالَ وَحَبَسْنَاهُ عَلَى خَزِيرَةٍ صَنَعْنَاهَا لَهُ قَالَ فَتَابَ فِي الْبَيْتِ رِجَالٌ مِنْ أَهْلِ الدَّارِ ذَوُو عَدَدٍ فَاجْتَمَعُوا فَقَالَ قَاتِلُ مِنْهُمْ أَتَيْنَ مَالِكُ بْنُ الدُّخَيْشِنِ أَوْ ابْنُ الدُّخَيْشِنِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ ذَلِكَ مُنَافِقٌ لَا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَقُلْ ذَلِكَ أَلَا تَرَاهُ قَدْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يُرِيدُ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ قَالَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّا نَرَى وَجْهَهُ وَنَصِيحَتَهُ إِلَى الْمُنَافِقِينَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَتَغَيَّرُ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ ﷻ

{&} 270-) Mahmud b. er-Rebî (r.a.) anlatır: "Bedir Savaşı'nda bulunmuş Ensar'dan Rasûlüllah 'ın ashabından olan İtbân b. Mâlik, Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü ben halkıma namaz kıldırıyorum artık gözümü beğenmiyorum (iyi görmüyor) yağmur olduğunda halkımla aramızda bulunan vadiden sel suları akmakta, bu nedenle kendilerine namaz kıldırma için mescidlerine gidemiyorum. Ey Allah'ın Rasûlü, istedim ki bana gelip, evimde namaz kılsan da burayı namazgâh edinsem," dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): **"İnşaallah söylediğini yaparım"** buyurdu. İtbân (r.a.) şöyle devam etti: "Ertesi sabah gün yükseldiğinde Rasûlüllah (s.a.v.) Ebubekir'le birlikte geldi. Rasûlüllah (s.a.v.) izin istedi, ben kendisine izin verdim, oturmayıp eve girdi ve: **"Evinin neresinde namaz kılmamı istersin?"** buyurdu. Evin bir köşesine işaret ettim, Rasûlüllah (s.a.v.) kalkıp tekbir aldı, biz de kalkıp saf tuttuk. İki rekât namaz kıldı, sonra selâm verdi. Kendisi için yaptığımız hazire (et bulaması) yemeğine alıkoyduk. Eve hanenin erkeklerinden bir hayli kişi koşuşup toplandı. Onlardan birisi: "Mâlik b. Duhayşin nerede?" dedi, bir diğeri de: "Bu adam münafıktır, Allah ve Rasûlü 'nü sevmez" dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): **"Böyle deme! Onun "Lâ ilâhe illallah" dediğini görmez misin? Bu sözünü Allah 'ın rızasını istemektedir."** buyurdu. Adam: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dedi. İtbân (r.a.) devamla: "Biz kendisini münafıklara karşı tutum ve yaklaşımını, iyi niyetini görürdük. Rasûlüllah (s.a.v.): **"Allah rızasını isteyerek "Lâ ilâhe illallah" diyen kimseye Allah cehennemini haram kılmıştır"** buyurdu." demiştir.

(Hadisteki müjde, 85. ve 105. hadislerde geçtiği gibi 2094. ve 2225. hadislerde de geçmektedir. Ancak şu unutulmamalıdır ki, Allah: **«Ey insan! seni kerem sahibi Rabb'ine karşı aldatan nedir!»** buyurmaktadır. (İnfıtâr: 6) 41. ve 2225. hadislerde de, **"Lâ ilâhe illallah"** diyen kimselerin cehennemden çıkarılmaları anlatılır. Bundan **"Lâ ilâhe illallah"** diyen kimselerin de cehenneme girebileceği anlaşılmaktadır. **"Lâ ilâhe illallah"** diyen kimseye Allah'ın cehennemini haram kılması demek, -Allah daha iyi bilir -cehennemde kâfirler gibi ebedî kalmaması, günahlarını çektikten sonra veya cehenneme girip günahlarını çekerken şefaate nail olarak cehennemden çıkması, cehennemde sürekli kalması haram olsa gerektir. Nitekim 1749. hadiste de şefaate cennete gireceklerin, üzerinde görülecek hesabı olmayan kimseler olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Müslüman bir kimsenin bu müjdeye aldanıp günaha dalmaması gerekir. 2068. hadiste Rasûlüllah (s.a.v.)'in bile günde yetmiş defa günahlardan tevbe ve istiğfar yaptığı bildirilmiştir. 2101. hadiste ise peygamber bile olsa hiçbir kimseyi amelinin kurtaramayacağı bildirilmiştir, devamında orta yollu olma tavsiye edilmiştir. 2103. hadisin sonunda: **"Eğer mümin, Allah'ın yanındaki azabı bilseydi cehennemden dolayı güven içerisinde olmazdı."** ifadesi de dikkat çekicidir. Bu nedenle yukarıdaki müjde ve benzerlerine takılıp gevşeklik gösterilmemesi gerekir. 1237. hadiste ise azaba uğramayacakların Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmaksızın yalnız ona kulluk edenler olduğu bildirilmiştir. Dolayısıyla Allah'a hiçbir şeyi ortak tanımadan yalnız ve yalnız ona kul olabilmek öyle kolay bir şey değildir, ama kim bunu başarabilirse cehennemini ona haram olacağını anlayabiliriz. Diğer taraftan İmam Müslim'in rivâyet ettiği hadiste: **"Kim Allah'tan başka ilâh olmadığını bilerek vefat ederse, cennete girer."** buyrulmuştur. (Müslim, İmân: 43) Bu rivayette Lâ ilâhe illallah'ı, yani Allah'tan başka ilâh olmadığını bilme kaydı vardır.)

٢٧١ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ وَأُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتَا كَنِيسَةً رَأَيْنَهَا بِالْحَبَشَةِ فِيهَا تَصَاوِيرُ فَذَكَرَتَا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنْ أُولَئِكَ إِذَا كَانَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَمَاتَ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّورَ فَأُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ❀

& 271-) Aîşe (r.a.) anlatır. Ümmü Habibe ve Ümmü Seleme (r.a.) Habeşistan'da gördükleri ve içerisinde resimler bulunan kiliseyi anlatmışlar arkasından bunu Hz. Peygamber (s.a.v.)'e anlatmışlardı. Bunun üzerine: **"Bu kimseler, kendileri arasında iyi kimseler olup bunlar vefat ettiğinde kabri üzerine mescid bina eder, içerisinde bu resimleri yaparlardı. İşte böyle kimseler kıyamet günü Allah katında yaratılmışların en kötüleridir."** buyurdu.

٢٧٢ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ فَنَزَلَ أَعْلَى الْمَدِينَةِ فِي حَيٍّ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ فَأَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فِيهِمْ أَرْبَعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى بَنِي النَّجَّارِ فَجَاءُوا مُتَقَلِّدِي السُّيُوفِ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ عَلَى رَاحِلَتِهِ وَأَبُو بَكْرٍ رَدْفُهُ وَمَلَأَ بَنِي النَّجَّارِ حَوْلَهُ حَتَّى أَلْقَى بِفَنَاءِ أَبِي أَيُّوبَ وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يُصَلِّيَ حَيْثُ أَدْرَكَتُهُ الصَّلَاةُ وَيُصَلِّيَ فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ وَأَنَّهُ أَمَرَ بَيْنَاءَ الْمَسْجِدِ فَأَرْسَلَ إِلَى مَلَأٍ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ فَقَالَ يَا بَنِي النَّجَّارِ ثَامِنُونِي بِحَائِطِكُمْ هَذَا قَالُوا لَا وَاللَّهِ لَا نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللَّهِ فَقَالَ أَنَسٌ فَكَانَ فِيهِ مَا أَقُولُ لَكُمْ قُبُورُ الْمُشْرِكِينَ وَفِيهِ خَرِبٌ وَفِيهِ نَخْلٌ فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِقُبُورِ الْمُشْرِكِينَ فَنُبِشَتْ ثُمَّ بِالْخَرِبِ فَسُوِّتَ وَبِالنَّخْلِ فَقُطِعَ فَصَفُّوا النَّخْلَ قِبْلَةَ الْمَسْجِدِ وَجَعَلُوا عِضَادَتِيهِ الْحِجَارَةَ وَجَعَلُوا يَنْقُلُونَ الصَّخَرَ وَهُمْ يَرْتَجِزُونَ وَالنَّبِيُّ ﷺ مَعَهُمْ وَهُوَ يَقُولُ:
اللَّهُمَّ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُ الْآخِرَةِ فَاعْفِرْ لِلْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَةِ ❀

& 272-) Enes (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye geldi ve "Avf b. Amroğulları" denilen mahallede şehrin en yüksek yerine konakladı. Hz. Peygamber (s.a.v.) bunların arasında on dört gece kaldı. Sonra Neccaroğulları'na haber saldı, onlar da kılıçlarını kuşanıp geldiler. Şimdi ben terkisinde Ebû Bekir, çevresinde Neccaroğulları'ndan bir topluluk içerisinde bineği üzerinde sanki Hz. Peygamber (s.a.v.)'i görür gibiyim. Sonunda (devesini) Ebû Eyyûb'un avlusuna çöktetti. Kendisi namaza eriştiği yerde kılıvermeyi severdi. Davar ağıllarında bile namaz kılardı. Bir gün mescidin yapılmasını emretti ve Neccaroğulları'na haber saldı ve; **"Ey Neccaroğulları, şu bahçenizin fiyatını bana bildiriniz."** dedi. Onlar: "Hayır, vallahi biz onun bedelini ancak Allah'tan isteriz." dediler. Enes (r.a.) devamla şöyle demiştir: "Bu yerde size söylediğim müşrik kabirleri, harabe yıkık evler ve hurma ağaçları vardı. Hz. Peygamber (s.a.v.) emir verdi, Müşrik kabirleri kazılıp düzenlendi, harabe yıkıntılar tesviye edildi. Hurma ağaçları da kesildi. Hurma ağaçlarını mescidin kıblesine sırayla dizdiler. Girişteki iki dikmeyi taştan ördüler. Ashab şiir ve maniler söylüyor, Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte;

Allahümme Lâ Hayra İllâ Hayru'l-Âhira

Fağfir li'l-Ensâri vel-Muhacira

"Allah'ım, âhiret hayrından başka hayır yoktur

Ensar ve Muhaciri bağışla" diyerek taşları taşımaya başladılar.

٢٧٣ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي إِلَى بَعِيرِهِ وَقَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَفْعَلُهُ ❀

273-) İbni Ömer (r.a.)'ın devesini sütre yaparak namaz kıldığı ve "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i böyle yaparken gördüm." dediği rivâyet edilmiştir.

٢٧٤ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ عُرِضَتْ عَلَيَّ النَّارُ وَأَنَا أَصْلِي ❁

274-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Namaz kılarken bana cehennem gösterildi, "buyurdu"** demiştir."

٢٧٥ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اجْعَلُوا فِي بُيُوتِكُمْ مِنْ صَلَاتِكُمْ وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا ❁

{&} 275-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Namazınızın bir kısmını evlerinizde kılınız, oraları kabirlere çevirmeyiniz"** buyurmuştur.

٢٧٦ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَا لَمَّا نَزَلَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ طَفِقَ يَطْرَحُ حَمِيصَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَإِذَا اغْتَمَّ بِهَا كَشَفَهَا عَنْ وَجْهِهِ فَقَالَ وَهُوَ كَذَلِكَ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ يُحْذَرُ مَا صَنَعُوا ❁

& 276-) Hz. Aişe (r.a.) ve Abdullah İbni Abbâs (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.)'e sekâret hali geldiğinde kendisine ait hamisayı (üzeri işlemeli örtüyü) yüzüne örtmeye başladı. Sıcaklık basınca yüzünü açıyordu. Kendisi bu durumda iken Yahudi ve Hristiyanların yaptıklarından sakındırmak için: **"Allah'ın laneti Yahudi ve Hristiyanların üzerine olsun. Peygamberlerinin kabirlerini mescidler yaptılar,"** buyurdu" demişlerdir.

٢٧٧ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ وَلِيدَةَ كَانَتْ سَوْدَاءَ لِحْيٍ مِنَ الْعَرَبِ فَأَعْتَقَهَا فَكَانَتْ مَعَهُمْ قَالَتْ فَخَرَجَتْ صَبِيَّةً لَهُمْ عَلَيْهَا وَشَاحٌ أَحْمَرٌ مِنْ سُيُورٍ قَالَتْ فَوَضَعْتُهُ أَوْ وَقَعَ مِنْهَا فَمَرَّتْ بِهِ حُدَيَّةٌ وَهُوَ مُلْقَى فَحَسِبْتُهُ لَحْمًا فَخَطَفْتُهُ قَالَتْ فَالْتَمَسُوهُ فَلَمْ يَجِدُوهُ قَالَتْ فَاتَّهَمُونِي بِهِ قَالَتْ فَطَفِقُوا يُفْتَشُونَ حَتَّى فَتَشُوا قُبُلَهَا قَالَتْ وَاللَّهِ إِنِّي لَقَائِمَةٌ مَعَهُمْ إِذْ مَرَّتِ الْحُدَيَّةُ فَأَلْقَتْهُ قَالَتْ فَوَقَعَ بَيْنَهُمْ قَالَتْ فَقُلْتُ هَذَا الَّذِي اتَّهَمْتُمُونِي بِهِ زَعَمْتُمْ وَأَنَا مِنْهُ بَرِيَّةٌ وَهُوَ ذَا هُوَ قَالَتْ فَجَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَسْلَمَتْ قَالَتْ عَائِشَةُ فَكَانَ لَهَا حَبَاءٌ فِي الْمَسْجِدِ أَوْ حِفْشٌ قَالَتْ فَكَانَتْ تَأْتِينِي فَتَحَدِّثُ عِنْدِي قَالَتْ فَلَا تَجْلِسُ عِنْدِي مَجْلِسًا إِلَّا قَالَتْ وَيَوْمَ الْوَشَاحِ مِنْ أَعَاجِيبِ رَبِّنَا أَلَا إِنَّهُ مِنْ بَلَدَةِ الْكُفْرِ أَلْحَانِي قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ لَهَا مَا شَأْنُكَ لَا تَقْعُدِينَ مَعِيَ مَقْعَدًا إِلَّا قُلْتُ هَذَا قَالَتْ فَحَدَّثَنِي بِهَذَا الْحَدِيثِ ❁

277-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Arap kabilelerinden bir kabilenin yanlarında iken azad ettikleri siyah bir cariye şunları anlattı: "Kabilenin çocuklarından üzerinde meşinden yapılmış kırmızı renkli gerdanlık bulunan bir kız çocuğu dışarı çıktı. Çocuk gerdanlığı yere koydu veya yere düşürdü. Bu sırada gerdanlık yerde iken bir çaylak geldi ve onu et sanarak kapıp götürdü. Gerdanlığı aradılar ama bulamadılar. Onu benim çaldığımı söylediler" Cariyeyi aramış hatta eteğine bile bakmışlar. Cariye şöyle devam eder: "Vallahi ben aralarında bulunurken birden çaylak geldi ve gerdanlığı attı. O da ortalarına düştü. Ben de: "Suçsuz olduğum halde bana ithamda bulunup benim çaldığımı iddia ettiğiniz şey bakın işte burada." dedim." Bu kadın Rasûlullah (s.a.v.)'e geldi ve Müslüman oldu. Kendisinin mescidde çadır veya küçük bir odası vardı. Kendisi bana gelir ve benimle konuşurdu. Her oturduğunda mutlaka: "Gerdanlık olayı Rabb'imizin harikulade işlerindendir. Şüphesiz ki kurtarmıştır beni küfür diyarından" derdi. Kendisine: "Bu ne haldir? Benim yanımda her oturduğunda mutlaka bu sözü söylüyorsun" dedim. O da bana bu olayı anlattı."

٢٧٨ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْتَ فَاطِمَةَ فَلَمْ يَجِدْ عَلِيًّا فِي الْبَيْتِ فَقَالَ
أَيُّ ابْنِ عَمِّكَ قَالَتْ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ شَيْءٌ فَعَاظَنِي فَخَرَجَ فَلَمْ يَقُلْ عِنْدِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
لَا نَسَانَ أَنْظُرُ أَتَيْنَ هُوَ فَجَاءَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هُوَ فِي الْمَسْجِدِ رَاقِدٌ فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ
مُضْطَجِعٌ قَدْ سَقَطَ رِدَاؤُهُ عَنْ شِقِّهِ وَأَصَابَهُ تُرَابٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمْسَحُهُ عَنْهُ وَيَقُولُ قُمْ أَبَا
تُرَابٍ قُمْ أَبَا تُرَابٍ ❀

& 278-) Sehl b. Sa'd (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.) Fatîma'nın evine geldi ama Ali'yi evde bulamadı: **"Amcanın oğlu nerede?"** buyurdu. Fatîma: "Benimle onun arasında bir şey oldu. Bana öfkelenip çıktı. Öğle uykusunu yanımda uyumadı." dedi. Rasûlullah (s.a.v.) bir adama: **"O nerede bir bak"** buyurdu. Adam baktı geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü. O, mescidde yatmaktadır" dedi. Rasûlullah (s.a.v.) yanına gitti, kendisi uzanmış yatıyordu. Yanından ridası düşmüş toprak olmuştu. Rasûlullah (s.a.v.): **"Ey Ebû Tûrab kalk! Ey Ebû Tûrab kalk!"** diyerek toprağı silmeye başladı." demiştir.

٢٧٩ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ السَّلْمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ الْمَسْجِدَ فَلْيَرْكَعْ
رَكَعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ ❀

& 279-) Ebû Katâde es-Sülemî (r.a.)'dan. Rasûlullah (s.a.v.): **"Sizden biriniz Mescide girdiğinde oturmadan önce iki rekât namaz kılsın"** buyurmuştur.

٢٨٠ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّ الْمَسْجِدَ كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَبْنِيًّا بِاللِّبْنِ
وَسَقْفُهُ الْحَرِيدُ وَعُمْدُهُ خَشَبُ النَّخْلِ فَلَمْ يَزِدْ فِيهِ أَبُو بَكْرٍ شَيْئًا وَزَادَ فِيهِ عُمَرُ وَبَنَاهُ عَلَى بُنْيَانِهِ فِي عَهْدِ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِاللِّبْنِ وَالْحَرِيدِ وَأَعَادَ عُمْدَهُ خَشَبًا ثُمَّ غَيَّرَهُ عُثْمَانُ فَرَادَ فِيهِ زِيَادَةٌ كَثِيرَةٌ وَبَنَى جِدَارَهُ
بِالْحِجَارَةِ الْمَنْقُوشَةِ وَالْقَصَّةِ وَجَعَلَ عُمْدَهُ مِنْ حِجَارَةٍ مَنْقُوشَةٍ وَسَقْفَهُ بِالسَّاجِ ❀

280-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.) döneminde mescid kerpiçten yapılmıştı. Tavanı hurma dallarından, dikmeleri de hurma kütüğündendi. Ebû Bekir hiçbir ilave yapmadı. Ömer ise genişletti, yapı şeklini Rasûlullah (s.a.v.) dönemine göre kerpiç ve hurma dallarından yaptı, dikmelerini de tekrar ağaçtan yaptı. Sonra Osman bunu değiştirdi. Pek çok genişletmelerde bulundu. Duvarlarını işlenmiş taş ve kireçten yaptı. Dikmelerini işlenmiş taştan, tavanını da Sâc ağacından yaptı." demiştir.

(Sâc ağacı, Hind çınarı/ardıcı diye bilinir, Hindistan'dan getirilen kıymetli bir ağaçtır.)

٢٨١ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَلَا يَنْبَغِي عَلَيَّ أَنْ أَتْلِقَ إِلَى أَبِي سَعِيدٍ فَاسْمَعَا مِنْ حَدِيثِهِ
فَأَنْتَلِقْنَا فَإِذَا هُوَ فِي حَائِطٍ يُصَلِّحُهُ فَأَخَذَ رِدَاؤَهُ فَاحْتَبَى ثُمَّ أُنْشَأَ يُحَدِّثُنَا حَتَّى أَتَى ذِكْرُ بِنَاءِ الْمَسْجِدِ
فَقَالَ كُنَّا نَحْمِلُ لَبَنَةً لَبَنَةً وَعُمَارٌ لَبَنَتَيْنِ لَبَنَتَيْنِ فَرَأَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَيَنْفُضُ التُّرَابَ عَنْهُ وَيَقُولُ وَيَحْ عُمَارُ تَقْتُلُهُ
الْفَتَةُ الْبَاغِيَةُ يَدْعُوهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ وَيَدْعُوهُمْ إِلَى النَّارِ قَالَ يَقُولُ عُمَارٌ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْفِتَنِ ❀

281-) İkrime anlatır: "İbni Abbâs (r.a.), oğlu Ali ile bana: "Ebû Said'e gidin de konuşmasını dinleyin" dedi. Biz de gittik. Kendisini bahçeyi düzenlerken bulduk, ridasını eline alıp oturdu, sonra da bize bilgiler vermeye başladı. Mescidin yapımını anlatmaya gelince; "Biz, birer birer kerpiç taşıyorduk, Ammar ise ikişer ikişer kerpiç taşıyordu. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisini gördü ve üzerindeki toprağı silkeleyerek: **"Vah Ammar vah! Onu isyankâr (bâği) bir topluluk öldürecektir. Kendisi onları cennete çağırırken onlar onu cehenneme çağırırlar."** buyurdu. Hadisi anlatan ravi: "Ammar:

"Fitnelerden Allah'a sığınırım." derdi." demiştir.

(Ammar (r.a.), Hz. Ali ile Muaviye arasında meydana gelen Siffin savaşında katledilmiştir. Kendisi Hz. Ali safında savaşmıştı. Onu öldürenin isyankâr (bâği) olduğu bu hadiste ifade edilmiştir, isyankâr (bâği) olmalarının en önemli sebebi, meşru halifeye karşı çıkmalarıdır.

Tarihte kalmış ve hakkında çok sözler söylenmiş, itikadî mezheplerin doğuşuna neden olmuş bu üzücü hadise üzerinde durmak istemiyoruz. Çünkü bunun sonu gelmeyeceği gibi pratikte de faydası yoktur. Bu konuyu, ravilerinin güvenilir olduğu belirtilen şu iki rivayetle bitirmek isteriz:

Ammar (r.a.)'ın kanı ve üzerindeki malı hakkında karar vermesi için iki kişi davalaşarak Amr b. el-Âs (r.a.)'a gelmişti. Amr b. el-Âs (r.a.): "Bırakın onu! Ben Rasûlullah (s.a.v.)'i: **"Ammar'ı öldüren ve malını alan cehennemdedir,**" diye buyururken işittim." demiştir. (Taberânî'den naklen, Mecmau'z-Zevâid, IX. 297-298)

Amr b. el-Âs (r.a.) ile Muaviye (r.a.) arasında şu konuşma geçer. Amr b. el-Âs (r.a.): "Ey Müminlerin emiri, Rasûlullah (s.a.v.) Mescidi yaparken Ammar'a: **"Sen cihada çok düşkünsün. Şüphesiz sen cennetliksin. Seni isyankâr (bâği) bir topluluk öldürecektir,**" diye buyururken işitmedin mi?" dedi, o da: "Evet" dedi. Amr b. el-Âs (r.a.): "Öyleyse onu niye öldürdünüz?" dedi: "Vallahi yanılıyorsun. Onu biz mi öldürdük? Onu getiren kişi öldürdü." diye cevap verdi. Ebû Ya'lâ ve Taberânî'den naklen, Mecmau'z-Zevâid, IX. 297-298)

٢٨٢ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ عِنْدَ قَوْلِ النَّاسِ فِيهِ حِينَ بَنَى مَسْجِدَ الرَّسُولِ ﷺ إِنَّكُمْ أَكْثَرْتُمْ وَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَتَّبِعِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ

& 282-) Osman b. Affan (r.a.) Peygamber (s.a.v.)'in mescidini genişletirken halkın kendisi hakkında konuştuğunda: "Siz biraz bu işi büyüttünüz. Ben Peygamber (s.a.v.)'i: **"Kim Allah'ın rızasını isteyerek bir mescid yaparsa Allah da kendisi için cennette bir benzerini yapar.**" diye buyururken işittim." demiştir.

٢٨٣ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ مَرَّ رَجُلٌ فِي الْمَسْجِدِ وَمَعَهُ سِهَامٌ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمْسِكْ بِنَصَالِهَا

& 283-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: Bir adam mescide uğramıştı, yanında oklar vardı. Rasûlullah (s.a.v.): **"Okların uçlarına sahip ol"** buyurdu.

٢٨٤ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ مَرَّ فِي شَيْءٍ مِنْ مَسَاجِدِنَا أَوْ أَسْوَاقِنَا بِنَبْلٍ فَلْيَأْخُذْ عَلَى نَصَالِهَا لَا يَغْرِزُ بِكَفِّهِ مُسْلِمًا

284-) Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Kim ok gibi şeylerle mescid veya çarşılarımızdan geçerse uçlarını eliyle tutsun ki bir Müslümanı yaralamasın"** buyurmuştur.

(2188. hadiste de bir kimsenin kardeşine doğru silahını çevirmemesi tenbih edilir.)

٢٨٥ عَنْ حَسَّانَ بْنِ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ اسْتَشْهَدَ أَبَا هُرَيْرَةَ أَنَشَدُكَ اللَّهُ هَلْ سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَا حَسَّانُ أَجِبْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ اللَّهُمَّ أَيِّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ نَعَمْ

285-) Hassan b. Sâbit el-Ensârî (r.a.) Ebû Hureyre (r.a.)'ı şahit kılarak: "Allah aşkına Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: **"Ey Hassan! Allah'ın Rasûlü adına cevap ver! Allah'ım onu Cebrail'le destekle,**" diye buyururken işittin mi?" demiş, Ebû Hureyre (r.a.) da: "Evet" demiştir.

(Hadisin bir benzeri 1359. hadistir. Buhârî'nin hadisi burada zikretmesindeki gayesi mescidde şiir okunabileceğine delil getirmek içindir. Buhârî'nin diğer bir yerde getirdiği rivayetin başında verdiği bilgiye göre (Bedu'l-Halk: 6) Hassân b. Sâbit (r.a.) mescidde şiir okurken Hz. Ömer (r.a.) kendisine ters ters baktığını görünce Hz. Peygamber (s.a.v.)'in huzurunda mescidde şiir okuduğunu belirterek yukarıdaki sözleri söylemiştir. Hassân b. Sâbit (r.a.) için 1359. hadisin açıklamasına bakınız)

٢٨٦ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا عَلَى بَابِ حُجْرَتِي وَالْحَبَشَةُ يُلْعَبُونَ فِي الْمَسْجِدِ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَسْتُرُنِي بِرِدَائِهِ أَنْظُرُ إِلَى لَعِبِهِمْ وَفِي رِوَايَةٍ يُلْعَبُونَ بِحَرَابِهِمْ

& 286-) Aîşe (r.a.) anlatır: "Bir gün Rasûlullah (s.a.v.)'i odamın kapısında gördüm. Habeşîler mescidde oynarken oyunlarına bakayım diye Rasûlullah (s.a.v.) ridasıyla beni perdeliyordu." Başka bir rivayette ise "Mızraklarıyla oynuyorlarken" şeklindedir.

(Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Aîşe annemizi perdelemesinin nedeni, Peygamber hanımlarının kendilerine mahsus olarak özel emirle perde gerisinde bulunmalarının emredilmesidir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e olan hürmetten dolayı, kendilerinin diğer kadınlardan farklı olarak başkalarıyla evlenmeleri yasak olduğu gibi gereksiz yere ortalıkta dolanmaları da yasaktır. Kur'ân-ı Kerim'de Peygamber hanımlarına mahsus olan ve diğer kadınlardan ayrı bir takım hukuki durumlarının olduğunu görmekteyiz: Onlar çirkin bir iş yaparlarsa cezaları diğer kadınlardan farklı olarak iki katına çıkar. (Ahzâb:30) İyi bir iş yapmaları halinde mükâfatlarının da iki kat olduğunu görmekteyiz. (Ahzâb: 31) Diğer müminlerin hanımları gibi değildirlir (Ahzâb: 32) Evlerinde oturmaları emredilmiştir (Ahzâb: 33) Ayrıca bu konuda 120. hadisin açıklaması ile Peygamber hanımlarının perde gerisinde durmalarını belirten 263. ve 1715. hadislere de bakınız.)

٢٨٧ عَنْ بِنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ تَقَاضَى ابْنُ أَبِي حَذَرٍ دَيْنًا كَانَ لَهُ عَلَيْهِ فِي الْمَسْجِدِ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا حَتَّى سَمِعَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ فِي بَيْتِهِ فَخَرَجَ إِلَيْهِمَا حَتَّى كَشَفَ سَجْفَ حُجْرَتِهِ فَنَادَى يَا كَعْبُ قَالَ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ ضَعِ مِنْ دَيْنِكَ هَذَا وَأَوْمَأَ إِلَيْهِ أَيْ الشَّطْرَ قَالَ لَقَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ قُمْ فَاقْضِهِ ۞

& 287-) Ka'b b. Mâlik (r.a.)'dan. Kendisi Mescidde İbni Ebî Hedred'den alacağını istemiş, bu arada sesleri o kadar yükselmiş ki Rasûlullah (s.a.v.) evinde iken bunu duymuş. Onlara doğru çıkıp odasının perdesini açarak: "**Ey Ka'b!**" diye seslendi. Ka'b: "Buyur Ey Allah'ın Rasûlü" dedi, yarısını işaret ederek: "**Alacağından şu kadarını indir**" buyurdu. Ka'b: "Tamam yaptım Ey Allah'ın Rasûlü" dedi. Rasûlullah (s.a.v.): "**Haydi kalk sen de borcu öde**" buyurdu.

(Bu konuda hadisin bir benzerini 1187. hadiste Hz. Aîşe (r.a.) anlatmaktadır.)

٢٨٨ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَسْوَدَ أَوْ امْرَأَةً سَوْدَاءَ كَانَ يَقُمُ الْمَسْجِدَ فَمَاتَ فَسَأَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْهُ فَقَالُوا مَاتَ قَالَ أَفَلَا كُنْتُمْ أَذْنُمُونِي بِهِ ذُلُونِي عَلَى قَبْرِهِ أَوْ قَالَ قَبْرَهَا فَأَتَى قَبْرَهَا فَصَلَّى عَلَيْهَا ۞

{&} 288-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan rivâyet edilmiştir: "Mescid-i Nebî'nin temizlik işlerine bakan siyah bir adam veya siyah bir kadın vefat etmişti. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisini sordu: "Vefat etti." dediler. Peygamber: "**Bunu bana bildirseydiniz. Bana kabrini gösterin**" buyurdu, sonra kabrine varıp onun için cenaze namazı kıldı."

(Hadisimizin kısa bir benzeri 487. hadiste gelecektir. Cenazenin Efendimiz (a.s.)'a bildirmeden defnedilmesinin nedeni geceleyin kendisini rahatsız etmeme düşüncesi olabilir. Nitekim, Taberânî'de geçen bir hadiste verilen bilgiye göre Medine'nin kenar mahallelerinde oturan bir kadın hastalanmıştı. Efendimiz hastayı ziyaret ettikten sonra vefat ederse kendisine bildirilmesini söylemiş, bu hanım gece vefat etmişti. Oradakiler geceleyin Efendimize gelmişler ama kendisinin uyuduğunu görmüşler. Kendisini rahatsız etmemek ve gece karanlıkta haşeratin zarar verebileceği düşüncesiyle haber vermeden dönüp gitmişlerdir. Mu'cemü'l-Kebîr, VI. 84)

٢٨٩ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا أُنْزِلَتِ الْآيَاتُ مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي الرَّبَا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْمَسْجِدِ فَقَرَأَهُنَّ عَلَى النَّاسِ ثُمَّ حَرَّمَ تِجَارَةَ الْخَمْرِ ۞

& 289-) Hz. Aîşe (r.a.): "Faiz hakkındaki Bakara Suresi'ndeki âyetler (275-279) indirildiğinde Hz. Peygamber (s.a.v.) mescide çıkıp halka bu âyetleri okudu, arkasından şarap ticaretini yasakladı" demiştir.

٢٩٠ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنْ عَفَرْتَنَا مِنَ الْجِنِّ تَفَلَّتْ عَلَيْنَا الْبَارِحَةُ أَوْ كَلِمَةٌ نَحْوَهَا لَيَقْطَعَ عَلَيْنَا الصَّلَاةَ فَأَمَكْنِي اللَّهُ مِنْهُ فَأَرَدْتُ أَنْ أُرْبِطَهُ إِلَى سَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ حَتَّى تُصْبِحُوا وَتَنْظُرُوا إِلَيْهِ كُلُّكُمْ فَذَكَرْتُ قَوْلَ أَخِي سُلَيْمَانَ رَبِّ ﴿هَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَخِي مِنْ بَعْدِي﴾

& 290-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "**Dün gece cinlerden bir ifrit namazımı kesmek için ansızın karşıma çıktı. Ama Allah hemen ona karşı bana güç verdi. Ben de onu mescidin direklerinden bir direğe bağlayıp**

sabaha çıktığınızda hepinizin onu seyretmesini istedim ancak kardeşim Süleyman'ın «Rabb'im beni bağışla ve bana, benden sonra hiç kimseye nasip olmayan hükümler ver. » (Sâd. 35) sözünü hatırladım (bırakiverdim)" buyurmuştur.

٢٩١ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ أُصِيبَ سَعْدٌ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فِي الْأَكْحَلِ فَضَرَبَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْمَةً فِي الْمَسْجِدِ لِيَعُودَهُ مِنْ قَرِيبٍ فَلَمْ يَرُغْمُهُمْ وَفِي الْمَسْجِدِ خَيْمَةٌ مِنْ بَنِي غِفَارٍ إِلَّا الدَّمُ يَسِيلُ إِلَيْهِمْ فَقَالُوا يَا أَهْلَ الْخَيْمَةِ مَا هَذَا الَّذِي يَأْتِينَا مِنْ قِبَلِكُمْ فَإِذَا سَعْدٌ يَغْدُو جُرْحُهُ دَمًا فَمَاتَ فِيهَا ۞

291-) Hz. Aişe (r.a.): "Sa'd b. Muâz Hendek Savaşı'nda pazusundaki damarından yaralanmış, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) onu yakından takip edebilmek için mescidde çadır kurmuştu. Mescidde Gifarogulları'ndan da bir çadır vardı. Onları (sakin bir şekilde dururken) kendilerine doğru akıp gelen kan ürpertmişti. Hemen: "Ey çadır ahali, sizin taraftan bize doğru gelen bu şey de nedir" dediler. Bir de baksak ki Sa'd b. Muâz'ın yarası kanıyordu, çok geçmeden orada vefat etti" demiştir.

(Sa'd b. Muâz (r.a.) hakkında 1565. hadis ve açıklamasına bakınız, hadisin geniş bir benzeri olan 1626. hadise de bakınız.)

٢٩٢ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ شَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنِّي أَشْتَكِي قَالَ طُوفِي مِنْ وَرَاءِ النَّاسِ وَأَنْتِ رَاكِبَةٌ فَطُفْتُ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي إِلَى جَنْبِ الْبَيْتِ يَقْرَأُ بِ «الطُّورِ وَكِتَابِ مَسْطُورٍ»

292-) Ümmü Seleme (r.a.): Rasûlullah (s.a.v.)'e rahatsız olduğumu söyledim: **"Halkın gerisinde binek üzerinde tavaf et"** buyurdu. Ben de böyle tavaf ettim. Rasûlullah (s.a.v.) Kâbe'nin yanında namaz kılıyor **"Ve't-Tûri ve Kitâbin mestur..."** (suresini) okuyordu." demiştir.

٢٩٣ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ خَرَجَا مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِي لَيْلَةٍ مُظْلِمَةٍ وَمَعَهُمَا مِثْلُ الْمِصْبَاحَيْنِ يُضِيئَانِ بَيْنَ أَيْدِيهِمَا فَلَمَّا افْتَرَقَا صَارَ مَعَ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا وَاحِدٌ حَتَّى أَتَى أَهْلَهُ ۞

293-) Enes (r.a.)'dan rivâyet edilmiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabından iki kişi karanlık bir gecede Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanından çıkmışlar, kendileriyle birlikte önlerini aydınlatan iki tane lambaya benzer bir şey vardı. Bu iki kişi birbirlerinden ayrıldıklarında bu iki ışık evlerine varıncaya kadar her birinin yanında bir ışık olarak devam etti."

(Olağanüstü birtakım hadiseler Peygamberlerden çıkarsa buna mucize denilir. Peygamberlerin dışındaki müminlerden çıkanlara, Allah katından onlara verilen birer ikram anlamına keramet denilmiştir. Buhârî'nin "Peygamberlik Delilleri Bölümü" ile "Ensâr'ın Menkıbeleri Bölümünün" Üseyd b. Hudayr (r.a.) ile Abbâd b. Bîşr (r.a.)'ın menkıbesi konusunda da zikrettiği bu hadis söz konusu sahabelerin kerameti sayılmıştır. Diğer taraftan bu olay **"Karanlıkta mescidlere çokça giden kimseleri kıyamet günü eksiksiz bir nur ile müjdele"** (Ebû Dâvûd, Salât: 49, Tirmizî, Ebvâbüs-Salât: 165, İbnî Mâce, Mesâcid: 14) hadisinin de dünyada gerçekleştiğini gösterir.)

٢٩٤ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ خَيْرٌ عَبْدًا بَيْنَ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ فَاخْتَارَ مَا عِنْدَ اللَّهِ فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي مَا يُبْكِي هَذَا الشَّيْخَ إِنْ يَكُنِ اللَّهُ خَيْرَ عَبْدًا بَيْنَ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ فَاخْتَارَ مَا عِنْدَ اللَّهِ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هُوَ الْعَبْدُ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ أَعْلَمَنَا قَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ لَا تَبْكُ إِنْ أَمَنَّ النَّاسُ عَلَيَّ فِي صُحْبَتِهِ وَمَالِهِ أَبُو بَكْرٍ وَلَوْ كُنْتُ مَتَّخِذًا خَلِيلًا مِنْ أُمَّتِي لَأَتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ وَلَكِنْ أَخُوهُ الْإِسْلَامُ وَمَوَدَّتُهُ لَا يَتَّقِينَ فِي الْمَسْجِدِ بَابٌ إِلَّا سُدَّ إِلَّا بَابُ أَبِي بَكْرٍ ۞

294-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) hutbe verdi ve: **"Allah bir kulu dünya ile kendi katındaki şeyler arasında seçim yapmasını istemiş, o da Allah katında bulunanları seçmiştir."** buyurdu. Bunun üzerine Ebû Bekir (r.a.) ağladı. Ben kendi kendime: "Allah bir kulu dünya ile kendi katındaki şeyler arasında tercihte bulunması için serbest bırakmış, o da Allah katındaki şeyleri seçmiştir. Bunda ne var ki, bu ihtiyarı ağlatıyor?" dedim. Meğerse o kul

Rasûlullah (s.a.v.) imiş, Ebû Bekir içimizde en bilgili olanımızmış. Rasûlullah (s.a.v.): **"Ey Ebû Bekir ağlama. İnsanlardan arkadaşlığı ve malı konusunda bana karşı son derece cömert olan Ebû Bekir'dir. Eğer ümmetimden birisini içten dost edinseydim Ebû Bekir'i edinirdim. Ancak İslâm kardeşliği ve sevgisi (özel değil geneldir.) Mescidde Ebû Bekir'in kapısı dışında hiçbir kapı bırakılmasın,"** buyurdu." demiştir.

٢٩٥ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ عَاصِبٌ رَأْسَهُ بِحِرْقَةٍ فَقَعَدَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّهُ لَيْسَ مِنَ النَّاسِ أَحَدٌ أَمَنَ عَلَيَّ فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ مِنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ أَبِي قُحَافَةَ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنَ النَّاسِ خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا وَلَكِنْ خَلَّةُ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ سُدُّوا عَنِّي كُلَّ خَوْخَةٍ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ غَيْرَ خَوْخَةٍ أَبِي بَكْرٍ ﷺ

295-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır: Rasûlullah (s.a.v.) vefat ettiği hastalığında başına bir bez bağlayarak mescide çıkıp minbere oturdu. Allah'a hamd ve sena ettikten sonra : **"Şu biline ki insanlardan Kuhâfe oğlu Ebû Bekir dışında canı ve malı konusunda bana karşı son derece cömert olan hiçbir kimse yoktur. Eğer insanlardan içten dost edinseydim Ebû Bekir'i içten dost edinirdim. Ancak İslâm dostluğu (genel olduğu için) daha üstündür. Bu mescidde bulunan Ebû Bekir'in kapısı dışındaki tüm geçit kapılarını benden yana kapatınız."** buyurdu." demiştir.

(Hadiste zikri geçen Mescid-i Nebî'ye açılan kapı ve geçitler gerçek anlamda şahıslara ait kapı mıdır yoksa mecazi bir anlam ifadesi mi vardır? Bu husus kesin olarak bilinmemektedir. Ancak bazı hadislerde geçen ifadelerle göre mescidde şahıslara ait kapılar olduğu da anlaşılmaktadır. Tirmizî'nin garib hadis olarak rivâyet ettiği İbni Abbâs hadisinde olduğu gibi (Tirmizî Menâkıb: 93) Mesciddeki tüm kapıların kapatılıp, sadece Ebû Bekir (r.a.)'in kapısının bırakılması bazı işaretler ifade eder. Bundan Rasûlullah (s.a.v.)'in her ne kadar sevgide ayırım yapmasa bile yine de Ebû Bekir (r.a.)'in sevgisinin üstün geldiğine işaret çıkarılmıştır. Rasûlullah (s.a.v.)'in vefatından önce mescide çıkması ve konuşma yapması 150, 399, 406, 407, 409. hadislerde de anlatılır. Kendisinin yaptığı konuşmadaki vasiyeti hakkında 1304, 1563 ve 1564. hadislerle bakabilirsiniz)

٢٩٦ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدِمَ مَكَّةَ فَدَعَا عُثْمَانَ بْنَ طَلْحَةَ فَفَتَحَ الْبَابَ فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ وَبِلَالٌ وَأَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَعُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ ثُمَّ أَغْلَقَ الْبَابَ فَلَبِثَ فِيهِ سَاعَةً ثُمَّ خَرَجُوا قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَبَدَرْتُ فَسَأَلْتُ بِلَالًا فَقَالَ صَلَّى فِيهِ فَقُلْتُ فِي أَيِّ قَالَ بَيْنَ الْأَسْطُوَاتَيْنِ قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَذَهَبَ عَلَيَّ أَنْ أَسْأَلَهُ كَمْ صَلَّى ﷺ

& 296-) Abdullah b. Ömer (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Mekke'ye ayakbastı ve hemen (Kâbe'nin anahtarıyla görevli) Osman b. Talha'yı çağırdı. Kapıyı açtı, Rasûlullah (s.a.v.), Bilal, Üsâme b. Zeyd ve Osman b. Talha ile içeri girdi arkasından kapı kapatıldı. Bir müddet içeride durduktan sonra dışarı çıktı. Ben hemen atılıp Bilal'e (ne yaptıklarını) sordum: "İçeride namaz kıldı" dedi. "Neresinde?" dedim: "İki direk arasında" dedi. Kaç rekât kıldığını sormak aklıma gelmedi." demiştir.

(Hadisin bir benzeri 317,1281 ve 1690. hadislerdir. Ayrıca bu konuda 259. hadis ve açıklamasına bakınız.)

٢٩٧ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَأَلَ رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ مَا تَرَى فِي صَلَاةِ اللَّيْلِ قَالَ مَشَى مَشًى فَإِذَا خَشِيَ الصُّبْحَ صَلَّى وَاحِدَةً فَأَوْتَرْتُ لَهُ مَا صَلَّى وَإِنَّهُ كَانَ يَقُولُ اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ وَتَرَا فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ بِهِ ﷺ

{&} 297-) İbni Ömer (r.a.) anlatır: "Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.) minberde iken: "Gece namazı konusundaki görüşünüz nedir?" diye sordu: **"İkişer, ikişerdir, ama bir kimse gece namazı kılarken sabah namazının vaktinin girmesinden endişe ederse (ikişer rekât kıldığı namazının sonunda) tek rekât kılar. Bu rekât kılmış olduğu namazını vitir/tekli yapar."** buyurdu. İbni Ömer (r.a.): "Namazınızın sonunu tek yapınız / vitir yapınız. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.) böyle emretmiştir." derdi.

(Hadisin bir benzeri 538. hadistir)

٢٩٨ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مُسْتَلْقِيًا فِي الْمَسْجِدِ وَاضِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى ❦

{&} 298-) Abdullah b. Zeyd el-Ensârî (r.a.)'dan. Rasûlullah (s.a.v.)'in mescidde sırtüstü yatıp bir ayağını diğerinin üzerine koyduğu rivâyet edilmiştir.

٢٩٩ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ صَلَاةُ الْحَمِيعِ تَزِيدُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي يَتْنِهِ وَصَلَاتِهِ فِي سُوقِهِ خَمْسًا وَعِشْرِينَ دَرَجَةً فَإِنْ أَحَدُكُمْ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وَأَتَى الْمَسْجِدَ لَا يُرِيدُ إِلَّا الصَّلَاةَ لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْهُ خَطِيئَةٌ حَتَّى يَدْخُلَ الْمَسْجِدَ وَإِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ كَانَ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَتْ تَحْبِسُهُ وَتُصَلِّيُ يَعْنِي عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ مَا دَامَ فِي مَجْلِسِهِ الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ مَا لَمْ يُحْدَثْ فِيهِ ❦

& 299-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): **"Kişinin cemaatle kıldığı namaz evinde ve çarşı pazarında/iş yerinde (yalnız) kıldığı namazdan yirmi beş derece daha fazladır. Şu bir gerçektir ki sizden biriniz abdest aldığı anda bunu güzel yapar ve sadece namaz kılmak için mescide giderse, mescide girene değin attığı her adım için Allah onun derecesini yükseltir bir hatasını siler. Mescide girdiğinde de kendisini orada tuttuğu sürece namazda olmuş olur, namaz kıldığı yerde durduğu sürece abdestsizlik durumu olmadığı zaman melekler kendisi için: "Allah'ım onu başışla, Allah'ım ona merhamet et" diye dua ederler,"** buyurmuştur.

(Bu konuda 138 ve 367. hadislerle de bakınız. Cemaatle kılınan namazın üstünlüğü 391. hadiste de anlatılır.)

٣٠٠ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنْ الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبَيْنَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ أَصَابِعُهُ ❦

& 300-) Ebû Mûsâ (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) parmaklarını birbirine geçirdi: **"Mü'min mü'mine karşı, birbirini bağlayan bir yapı gibidir,"** buyurdu.

(Hz. Peygamber (s.a.v.) parmaklarını birbirine geçirmesi, müminlerin birbirlerine bağlılıklarının ne şekilde olduğunu göstermek içindir. Hadisin bu bölümde getirilmesindeki maksat mescidde parmakların birbirine geçirilebileceğini belirtmek içindir. Hadisin bir benzeri 2023. hadisin içerisinde gelecektir.)

٣٠١ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِحْدَى صَلَاتِي الْعِشِيِّ فَصَلَّى بِنَا رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ فَقَامَ إِلَى خَشَبَةٍ مَعْرُوضَةٍ فِي الْمَسْجِدِ فَأَتَكَهَا عَلَيْهَا كَأَنَّهُ غَضْبَانٌ وَوَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ وَوَضَعَ خَدَّهُ الْأَيْمَنَ عَلَى ظَهْرِ كَفِّهِ الْيُسْرَى وَخَرَجَتْ السَّرْعَانُ مِنْ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ فَقَالُوا قَصُرَتِ الصَّلَاةُ وَفِي الْقَوْمِ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَهَابَا أَنْ يُكَلِّمَاهُ وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ فِي يَدَيْهِ طَوْلٌ يُقَالُ لَهُ ذُو الْيَدَيْنِ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْسَيْتَ أَمْ قَصُرَتِ الصَّلَاةُ قَالَ لَمْ أَنْسَ وَلَمْ تُقْصَرْ فَقَالَ أَكَمَا يَقُولُ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَالُوا نَعَمْ فَتَقَدَّمَ فَصَلَّى مَا تَرَكَ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ ثُمَّ سَلَّمَ ❦

{&} 301-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Rasûlullah (s.a.v.) bize öğle veya ikindi namazından birisini iki rekât kıldırıp selâm verdi. Arkasından ayağa kalkıp mescidde uzatılmış ağaç parçasına doğru öfkeli bir şekilde ayakta yaslandı, sağ elini sol elinin üzerine koyup parmaklarını birbirine birleştirdi ve sağ yanağını da sol elinin dışına koydu. Acele edenler mescidin kapılarından çıktılar. Oradakiler: "Namaz kısaltıldı mı?" dediler. Topluluğun içerisinde Ebû Bekir ve Ömer de vardı ama Rasûlullah ile konuşmaktan korktular. Yine içlerinde kollarının uzunluğundan dolayı kendisine Zülyedeyn

denilen bir kimse de vardı. "Ey Allah'ın Rasûlü unuttun mu yoksa namaz mı kısaltıldı?" dedi: **"Unutmadım namaz da kısaltılmadı!"** buyurdu. Arkasından: **"Zülyedeyn'in dediği gibi midir?"** buyurdu. "Evet" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.) öne geçti ve terk ettiği rekâtları kıldı, sonra selâm verdi. Arkasından tekbir alıp namazdaki secdesi kadar veya daha uzun secde yaptı, sonra başını kaldırdı ve tekbir aldı. Sonra tekrar tekbir alıp namazdaki secdesi kadar veya daha uzun secde yaptı, arkasından başını kaldırdı ve tekbir aldı sonra da selâm verdi."

(Bu konuda 262. hadise bakınız.)

۳۰۲ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي فِي أَمَاكِنَ مِنَ الطَّرِيقِ وَيُحَدِّثُ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي فِي تِلْكَ الْأَمَكَةِ ❁

302-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'ın yolda birtakım yerlerde namaz kıldığı ve kendisinin Rasûlüllah (s.a.v.)'i bu yerlerde namaz kılarken gördüğünü söylediği rivâyet olunmuştur.

۳۰۳ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَنْزِلُ بِذِي الْحُلَيْفَةِ حِينَ يَعْتَمِرُ وَفِي حَجَّتِهِ حِينَ حَجَّ تَحْتَ سَمُرَةٍ فِي مَوْضِعِ الْمَسْجِدِ الَّذِي بِذِي الْحُلَيْفَةِ وَكَانَ إِذَا رَجَعَ مِنْ غَزْوٍ كَانَ فِي تِلْكَ الطَّرِيقِ أَوْ حَجَّ أَوْ عُمَرَةَ هَبَطَ مِنْ بَطْنٍ وَادٍ فَإِذَا ظَهَرَ مِنْ بَطْنٍ وَادٍ أَنَاخَ بِالْبَطْحَاءِ الَّتِي عَلَى شَفِيرِ الْوَادِي الشَّرْقِيَّةِ فَعَرَّسَ ثُمَّ حَتَّى يُصْبِحَ لَيْسَ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الَّذِي بِحِجَارَةِ وَلَا عَلَى الْأَكْمَةِ الَّتِي عَلَيْهَا الْمَسْجِدُ كَانَ ثُمَّ خَلِيجَ يُصَلِّي عَبْدُ اللَّهِ عِنْدَهُ فِي بَطْنِهِ كُتِبَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ يُصَلِّي فَدَحَا السَّيْلَ فِيهِ بِالْبَطْحَاءِ حَتَّى دَفَنَ ذَلِكَ الْمَكَانَ الَّذِي كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُصَلِّي فِيهِ ❁

& 303-) Nafi, Abdullah b. Ömer (r.a.)'ın kendisine şunları bildirdiğini rivâyet etmiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.) hac ve umre yaptığında Zü'l-Huleyfe'de konaklardı, Zü'l-Huleyfe'deki mescidin yerinde bulunan Semure ağacının altında. Umre, Hac veya bu yol üzerinde bulunan bir savaştan döndüğünde Batnı Vadi'ye iner Batnı Vadi'den çıktığında da devesini ne taşlıktaki mescidin yanında ne de mescidin bulunduğu kayalık tepede çöktürür, vadinin doğu kenarındaki ağzında bulunan Bathâ'da (kumsallıkta) çöktürür ve orada sabah olana kadar gecelerdi. Orada Abdullah b. Ömer'in yanında namaz kıldığı içerisinde kum yığınları bulunan derin vadi girintisi vardı. Rasûlüllah (s.a.v.) de orada namaz kılardı ki seller kumları yayıp açtı sonunda Abdullah b. Ömer'in namaz kıldığı yer toprak atanda kaldı.

۳۰۴ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى حَيْثُ الْمَسْجِدُ الصَّغِيرُ الَّذِي دُونَ الْمَسْجِدِ الَّذِي بِشَرْفِ الرُّوْحَاءِ وَقَدْ كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَعْلَمُ الْمَكَانَ الَّذِي كَانَ صَلَّى فِيهِ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ ثُمَّ عَنْ يَمِينِكَ حِينَ تَقُومُ فِي الْمَسْجِدِ تُصَلِّي وَذَلِكَ الْمَسْجِدُ عَلَى حَافَةِ الطَّرِيقِ الَّتِي مَعْنَى وَأَنْتَ ذَاهِبٌ إِلَى مَكَّةَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمَسْجِدِ الْأَكْبَرِ رَمِيَّةٌ بِحَجَرٍ أَوْ نَحْوِ ذَلِكَ ❁

304-) Abdullah b. Ömer (Nâfi'ye) şunları da anlatmıştır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Şerefu'r-Ravhâ'daki mescidin berisinde bulunan küçük mescidin yerinde namaz kılmıştır." Abdullah b. Ömer Hz. Peygamber (s.a.v.)'in namaz kıldığı yeri bilir ve; "Burası mescidde namaza durduğunda sağına düşer" derdi. Bu (küçük) mescid, Mekke'ye gittiğinde yolun sağ tarafında olup büyük mescid ile arası bir taş atımı veya buna yakın uzaklıktadır.

٣٠٥ وَأَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ يُصَلِّي إِلَى الْعِرْقِ الَّذِي عِنْدَ مُنْصَرَفِ الرُّوحَاءِ وَذَلِكَ الْعِرْقُ انْتِهَاءُ طَرَفِهِ عَلَى حَافَةِ الطَّرِيقِ دُونَ الْمَسْجِدِ الَّذِي بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمُنْصَرَفِ وَأَنْتَ ذَاهِبٌ إِلَى مَكَّةَ وَقَدْ ابْتَنَيْتُمْ مَسْجِدًا فَلَمْ يَكُنْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ يُصَلِّي فِي ذَلِكَ الْمَسْجِدِ كَانَ يَتْرُكُهُ عَنْ يَسَارِهِ وَوَرَاءَهُ وَيُصَلِّي أَمَامَهُ إِلَى الْعِرْقِ نَفْسِهِ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَرُوحُ مِنَ الرُّوحَاءِ فَلَا يُصَلِّي الظُّهْرَ حَتَّى يَأْتِيَ ذَلِكَ الْمَكَانَ فَيُصَلِّي فِيهِ الظُّهْرَ وَإِذَا أَقْبَلَ مِنْ مَكَّةَ فَإِنْ مَرَّ بِهِ قَبْلَ الصُّبْحِ بِسَاعَةٍ أَوْ مِنْ آخِرِ السَّحْرِ عَرَّسَ حَتَّى يُصَلِّيَ بِهَا الصُّبْحَ ۞

305-) Abdullah b. Ömer Munsarafu'r-Ravhâ'nın yanındaki tepeye doğru namaz kılardı ki bu tepenin eteğinin sonu kendisi ile Munsaraf arasındaki mescidin altındaki yolun kenarına kadardır. Orada da mescid yapılmıştı ama Abdullah b. Ömer bu mescitte namaz kılmazdı, soluna ve arkasına alarak mescidin önünde bizzat tepeye doğru namaz kılardı. Abdullah b. Ömer Ravhâ'dan öğle namazını kılmadan çıkar bu yere vardığında burada öğleyi kılardı. Mekke'den bu tarafa geldiğinde ise eğer buraya sabah namazından bir vakit önce ya da seher vaktinin sonunda uğrarsa sabah namazını kılincaya kadar burada mola verirdi.

٣٠٦ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْزِلُ تَحْتَ سَرْحَةٍ ضَخْمَةٍ دُونَ الرُّوَيْثَةِ عَنْ يَمِينِ الطَّرِيقِ وَوِجَاهَهُ الطَّرِيقُ فِي مَكَانٍ بَطْحٍ سَهْلٍ حَتَّى يُفْضِيَ مِنْ أَكْمَةِ دُوَيْنَ بَرِيدِ الرُّوَيْثَةِ بِمِيلَيْنِ وَقَدْ انْكَسَرَ أَعْلَاهَا فَأَثْنَتْنِي فِي حَوْفِهَا وَهِيَ قَائِمَةٌ عَلَى سَاقٍ وَفِي سَاقِهَا كُتُبٌ كَثِيرَةٌ ۞

306-) Yine Abdullah b. Ömer (Nâfi'ye) şunları da anlatmıştır; "Hz. Peygamber (s.a.v.) Ruveysâ'nın altında, yolun sağında ve karşısında tepeden Ruveysâ konaklaması önlerine iki mil kadar uzanan geniş ve düzlük bir mekânda bulunan koca bir ağacın altında konaklardı. Bu ağacın yukarısı kırılmış içi oyulmuş, gövdesi üzerinde durmakta olup dibinde pek çok kum yığınları vardır.

٣٠٧ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى فِي طَرَفِ تَلْعَةٍ مِنْ وَرَاءِ الْعَرْجِ وَأَنْتَ ذَاهِبٌ إِلَى هَضْبَةٍ عِنْدَ ذَلِكَ الْمَسْجِدِ قَبْرَانِ أَوْ ثَلَاثَةٍ عَلَى الْقُبُورِ رَضَمٌ مِنْ حِجَارَةٍ عَنْ يَمِينِ الطَّرِيقِ عِنْدَ سَلَمَاتِ الطَّرِيقِ بَيْنَ أُولَئِكَ السَّلَمَاتِ كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَرُوحُ مِنَ الْعَرْجِ بَعْدَ أَنْ تَمِيلَ الشَّمْسُ بِالْهَاجِرَةِ فَيُصَلِّي الظُّهْرَ فِي ذَلِكَ الْمَسْجِدِ ۞

307-) Yine Abdullah b. Ömer (Nâfi'ye) şunları da anlatmıştır: "Yayvan tepeye gittiğinde Arc köyünün berisinde sel yatağının kenarında Hz. Peygamber (s.a.v.) namaz kılmıştır. Bu mescidin yanında iki veya üç kabir vardır. Kabirlerin üzerinde yolun sağ tarafında taşlar sıralanmıştır." Abdullah b. Ömer öğleüstü Güneş meyil ettikten sonra Arc köyünden gider ve öğle namazını yolu gösteren kayaların bulunduğu yerde kayalar arasında bu mescitte kılardı.

٣٠٨ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَزَلَ عِنْدَ سَرَاحَاتٍ عَنْ يَسَارِ الطَّرِيقِ فِي مَسِيلٍ دُونَ هَرَشَى ذَلِكَ الْمَسِيلِ لَاصِقٌ بِكَرَاعِ هَرَشَى بَيْنَهُ وَبَيْنَ الطَّرِيقِ قَرِيبٌ مِنْ غُلْوَةٍ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُصَلِّي إِلَى سَرْحَةٍ هِيَ أَقْرَبُ السَّرْحَاتِ إِلَى الطَّرِيقِ وَهِيَ أَطْوَلُهُنَّ ۞

308-) Yine Abdullah b. Ömer (Nâfi'ye) şunları da anlatmıştır: "Rasûlüllah (s.a.v.) Herşâ Dağı'nın ilerisindeki inişte bulunan yolun solundaki büyük ağaçların yanında konaklamıştır. Bu iniş Herşâ Dağı'nın eteğine bitişiktir. İnile yolun arası bir ok atımı kadar yakındır." Abdullah b. Ömer büyük ağaçlardan en uzununu ve yolun en yakınında bulunan bir büyük ağaca doğru namaz kılardı.

۳۰۹ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْزِلُ فِي الْمَسِيلِ الَّذِي فِي أَدْنَى مَرِّ الظُّهْرَانِ قَبْلَ الْمَدِينَةِ حِينَ يَهْبِطُ مِنَ الصَّفَرَاوَاتِ يَنْزِلُ فِي بَطْنِ ذَلِكَ الْمَسِيلِ عَنْ يَسَارِ الطَّرِيقِ وَأَنْتَ ذَاهِبٌ إِلَى مَكَّةَ لَيْسَ بَيْنَ مَنْزِلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَبَيْنَ الطَّرِيقِ إِلَّا رَمِيَّةٌ بِحَجَرٍ ❊

309-) Yine Abdullah b. Ömer (Nâfî'ye) şunları da anlatmıştır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine tarafında Merru'z-Zahrân'ın altındaki inişte konaklardı. Safrâvât'tan aşağı indiği sırada Mekke'ye yöneldiğinde yolun solundaki bu inişin ortasında konaklardı. Rasûlullah (s.a.v.)'in konakladığı yer ile yolun arası sadece bir taş atımı kadardır.

۳۱۰ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْزِلُ بِذِي طُوًى وَيَبِيتُ حَتَّى يُصْبِحَ يُصَلِّي الصُّبْحَ حِينَ يَقْدُمُ مَكَّةَ وَمُصَلَّى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ذَلِكَ عَلَى أَكْمَةِ غَلِظَةِ لَيْسَ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِي بُنِيَ ثُمَّ وَلَكِنْ أَسْفَلَ مِنْ ذَلِكَ عَلَى أَكْمَةٍ ❊

& 310-) Yine Abdullah b. Ömer (Nâfî'ye) şunları da anlatmıştır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Mekke'ye gideceğinde Zû Tuvâ'da konaklar sabah olana kadar geceyi burada geçirerek sabah namazını burada kılar. Rasûlullah (s.a.v.)'in namaz kıldığı yer burada yapılan mescidde değil de bunun altında bulunan büyük tepe üzerindedir.

۳۱۱ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَقْبَلَ فُرْضَتِي الْجَبَلِ الَّذِي بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَبَلِ الطَّوِيلِ نَحْوَ الْكَعْبَةِ فَجَعَلَ الْمَسْجِدَ الَّذِي بُنِيَ ثُمَّ يَسَارَ الْمَسْجِدِ بِطَرَفِ الْأَكْمَةِ وَمُصَلَّى النَّبِيِّ ﷺ أَسْفَلَ مِنْهُ عَلَى الْأَكْمَةِ السَّوْدَاءِ تَدْعُ مِنَ الْأَكْمَةِ عَشْرَةَ أَذْرُعٍ أَوْ نَحْوَهَا ثُمَّ تُصَلِّي مُسْتَقْبِلَ الْفُرْضَتَيْنِ مِنَ الْجَبَلِ الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْكَعْبَةِ ❊

& 311-) Yine Abdullah b. Ömer (Nâfî'ye) şunları da anlatmıştır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Kâbe tarafındaki yüksek dağ ile kendisi arasında kalan dağa çıkan iki yol ağzını kiblesine almıştır. (Abdullah b. Ömer (r.a.) burada namaz kılarken iki yol ağzını kiblesine alarak) burada yapılan mescidi tepenin eteğindeki namazgâhının soluna almış olurdu. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in namaz kıldığı yer siyah tepe üzerindeki mescidin altındadır, tepeden on arşın veya buna yakın ayrılıp seninle Kâbe arasına düşen dağın iki yol ağzını kiblene alarak namaz kılarırsın."

(Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hac, umre ve diğer seferleri için Medine dışında bulunduğu sırada yolda namaz kıldığı yerleri ele alan bu hadiste Medine dışındaki namazgâhlar anlatılmıştır. Mescid diye çeviri yaptığımız bu yerler bu günkü anlamda üzerine bina kurulmuş yapılar değildir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yolculuğu sırasında üzerinde namaz kıldığı toprak parçasıdır. Bu yerlerden Zül-Huleyfe ve Ravhâ dışındakiler daha o zamanlar kaybolmaya başlamıştır. (Fethu'l-Barî, II.) Buhârî Medine'deki mescidleri açıklayan hadisleri şartlarına uymadığından kitabında zikretmemiştir, Bedruddin el-Aynî Medine civarında kırk sekiz mescid zikreder. (Umdetu'l-Kârî, IV. 102-103) Ancak Aynî bu kırk sekiz mescidden sekiz mescidin dışındakilerinin izlerinin kaybolduğunu belirtir.

Abdullah b, Ömer (r.a.) Rasûlullah (s.a.v.)'in yaptığı bütün işlere teberraşırı aşırı derecede bağlanan bir sahabedir. Kendisi bunu sırf içindeki Peygamber sevgisi ve iltibasından dolayı yapmıştır, onun bu uygulaması, peygamber ve salih kimselerin yerlerini mübarek sayanlar için bir dayanak teşkil etmiştir. Diğer taraftan babası Hz. Ömer (r.a.)'ın putlaştırma olur endişesiyle bu tür uygulamalar karşısında halkı bundan sakındırdığını görmekteyiz. Rivayete göre Hz. Ömer bir seferde sabah namazını kılmış, arkasından Hz. Peygamber (s.a.v.)'in namaz kıldığı yere gidip burayı konuşan bazı kimselere uğramıştı. Onlara: "Ehl-i Kitâb helak eden, peygamberlerinin kalıntıların peşine takılıp buraları kilise ve havra edinmeleridir. Kime namaz vakti gelirse hemen orada kılıversin, değilse yürüyüp gitsin" demiştir, Hz. Ömer'in bu şekildeki uygulamasının nedeni, halkın böyle yerlerde namaz kılmaya sarılması ve neticede sonraki nesillerin bunu farz olarak algılamasından korktuğu içindir. (Abdürrezzâk, Musannef, II. 118. Umdetü'l-Kârî, IV. 103) Yine halk putlaştırır endişesiyle Hudeybiye'de altında biat yapılan ağacı kendisinin kestirdiği de rivâyet edilmiştir. (İbn Sa'd, Tabakât, II. 100)

"Aslında Hz. Peygamberin fiillerine zaman ve mekân unsuruyla birlikte ittiba etmeye çalışan İbn Ömer ve diğer bazı sahabiler, bunlara taabbüd kastıyla, şer'an onları sünnet gördükleri için değil, Hz. Peygambere olan sonsuz muhabbetlerinden kaynaklanan bir şevkle, onun yaptığı bir ibadeti, onun ifade ettiği yer ve zamanda yapmak suretiyle şeklen ona benzemeyi ve bununla tatmin ve teselli olmayı arzularak ittiba etmişlerdir. Kanaatimizce daha çok mizaçlarından ve Hz. Peygambere olan hasretlerinden kaynaklanan bu şekli ittiba ile onlar, bir taraftan çok sevdikleri Peygamberimizin hatırasını canlandırırken, diğer taraftan o yer ve zamanlarda işlenen fiillerle ilgili nice ayrıntılı malumatı, tatbiki olarak özenle yeni nesillere aktarmış oluyordular. (Aşkar, Efâl'u'r-Rasûl, I. 231) Diğer bir husus ise, bu fiilleri herhangi bir yer ve zamanda yapacaklarına, Hz. Peygamberin yapmış olduğu yer ve zamanda yapmakla ayrı bir haz duyuyorlar ve bundan bereket umuyorlardı. Sevgi boyutunun öne çıktığı böylesi duygusal ve

şekîl bir ittibanın, o sahabiler tarafından sünnet veya müstehap olduğu düşüncesiyle yapıldığını zannetmiyoruz." Bünyamin Erol, Sahabenin Sünnet Anlayışı, s. 177-178)

۳۱۲ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ إِذَا خَرَجَ يَوْمَ الْعِيدِ أَمَرَ بِالْحَرَبَةِ فُتَوَضَّعَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَيُصَلِّي إِلَيْهَا وَالنَّاسُ وَرَاءَهُ وَكَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي السَّفَرِ فَمِنْ ثَمَّ اتَّخَذَهَا الْأَمْرَاءُ

& 312-) İbni Ömer (r.a.) anlatır: "Rasûlullah (s.a.v.) Bayram günü (namaz için açık alana) çıktığında (sütre için) mızrak getirilmesini emrederdi. Bu mızrak önüne konur ve arkasındaki cemaatle mızrağa doğru namaz kılardı. Kendisi bunu yolculukta da yapardı. İdarecilerin (açık alanda) namaz kıldırırken önlerine mızrak koymaları bundan dolayıdır.

۳۱۳ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى بِهِمْ بِالْبَطْحَاءِ وَبَيْنَ يَدَيْهِ عَنَزَةُ الظُّهْرِ رَكَعَتَيْنِ وَالْعَصْرِ رَكَعَتَيْنِ يَمُرُّ بَيْنَ يَدَيْهِ الْمَرْأَةُ وَالْحِمَارُ

& 313-) Ebû Cuhayfe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendilerine Bathâ'da önünde küçük mızrak var iken iki rekât öğle, iki rekât ikindi namazını kıldırmasıdır. Bu sırada önünden kadın ve eşek geçebiliyordu.
(Hadisin geniş bir benzeri 144, 248 ve 1487. hadislerdir.)

۳۱۴ عَنْ سَهْلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ بَيْنَ مُصَلِّي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَبَيْنَ الْحِدَارِ مَعْرُ الشَّاةِ

& 314-) Sehl (r.a.): "Rasûlullah (s.a.v.)'in namaz kıldığı yer ile duvar arasında bir koyun geçebilecek kadar mesafe vardı." demiştir.

۳۱۵ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَتِهِ تَبِعْتُهُ أَنَا وَغُلَامٌ وَمَعَنَا عُكَّازَةٌ أَوْ عَصَا أَوْ عَنَزَةٌ وَمَعَنَا إِدَاوَةٌ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ حَاجَتِهِ تَأَوَّلْنَاهُ الْإِدَاوَةَ

& 315-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) abdest bozmaya çıktığında ben ve bir oğlan çocuğu yanımızda ucu demirli değnek veya bir asa ya da kısa bir mızrakla suibriği alarak peşinden giderdik. Abdestini bozduktan sonra kendisine ibriği uzatırdık" demiştir.
(Hadisin bir benzeri 121. hadiste geçmişti.)

۳۱۶ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّكَ كَانَ يُصَلِّي عِنْدَ الْأَسْطُوَانَةِ الَّتِي عِنْدَ الْمُصْحَفِ فَقِيلَ لَهُ يَا أَبَا مُسْلِمٍ أَرَأَيْكَ تَتَحَرَّى الصَّلَاةَ عِنْدَ هَذِهِ الْأَسْطُوَانَةِ قَالَ فَإِنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَحَرَّى الصَّلَاةَ عِنْدَهَا

& 316-) Seleme b. Ekvâ (r.a.) Mushaf-ı Şerifin yanında bulunan direğin yanı başında namaz kılardı. Kendisine: "Ey Ebû Müslim, senin bu direğin yanı başında namaz kılmaya gayret ettiğini görüyoruz?" denildi. O da: "Ben Hz. Peygamber (s.a.v.)'i bunun yanı başında namaz kılmaya gayret ederken gördüm" demiştir.

۳۱۷ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ الْكَعْبَةَ وَأَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَبِلَالٌ وَعُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ الْحَجَبِيُّ فَأَغْلَقَهَا عَلَيْهِ وَمَكَتَ فِيهَا فَسَأَلْتُ بِلَالًا حِينَ خَرَجَ مَا صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ جَعَلَ عَمُودًا عَنْ يَسَارِهِ وَعَمُودًا عَنْ يَمِينِهِ وَثَلَاثَةَ أَعْمِدَةٍ وَرَاءَهُ وَكَانَ الْبَيْتُ يَوْمَئِذٍ عَلَى سِتَّةِ أَعْمِدَةٍ ثُمَّ صَلَّى وَفِي رِوَايَةٍ عَمُودَيْنِ عَنْ يَمِينِهِ

{&} 317-) Abdullah b. Ömer (r.a.) anlatır ki: "Rasûlullah (s.a.v.) Bilal, Üsâme b. Zeyd ve Osman b. Talha el-Hacebî ile Kâbe'ye girdi. Akabinde kapıyı kapattı. Kâbe'de bir süre kaldı. Çıktığında Bilal'e: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ne yaptı?" diye

sordum. "Bir direği soluna bir direği sağına aldı üç direği de arkasına." dedi. O zaman Kâbe'de altı direk vardı. Diğer bir rivâyette: "İki direği sağına" şeklindedir.

(Hadisin bir benzeri 296,1281 ve 1690. hadislerdir. Ayrıca konuyla ilgili olarak 259. hadis ve açıklamasına bakınız.)

۳۱۸ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يُعْرِضُ رَاحِلَتَهُ فَيُصَلِّي إِلَيْهَا قُلْتُ أَفَرَأَيْتَ إِذَا هَبَّتِ الرِّكَابُ قَالَ كَانَ يَأْخُذُ هَذَا الرَّحْلَ فَيَعْدِلُهُ فَيُصَلِّي إِلَى آخِرَتِهِ أَوْ قَالَ مُؤَخَّرِهِ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَفْعَلُهُ ❀

& 318-) Ubeydullah, Nafi'den o da İbni Ömer (r.a.)'dan o da Hz. Peygamber (s.a.v.)'in devesini enine getirip deveye karşı namaz kıldığını rivayet etmiştir. (Ubeydullah) Nâfî'ye: "Develer hareket ederse ne dersin?" dedim: "Şu deve semerini alıp diker ve arkasına doğru namaz kılardı. İbni Ömer (r.a.) da böyle yapardı." dedi.

۳۱۹ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ أَعَدَلْتُمُونَا بِالْكَلْبِ وَالْحِمَارِ لَقَدْ رَأَيْتُنِي مُضْطَجِعَةً عَلَى السَّرِيرِ فَيَجِيءُ النَّبِيُّ ﷺ فَيَتَوَسَّطُ السَّرِيرَ فَيُصَلِّي فَأَكْرَهُ أَنْ أَسْتَحَهُ فَأَنْسَلُ مِنْ قِبَلِ رِجْلِي السَّرِيرِ حَتَّى أُنْسَلَ مِنْ لِحَافِي ❀

& 319-) "Namazı kadın, köpek ve eşek keser" denildiğinde Hz. Aişe (r.a.): "Bizi köpek ve eşekle bir mi tuttunuz? Ben yatakta uzanmış yatarken Hz. Peygamber (s.a.v.) gelir yatağı ortalayıp namaz kılardı. Ben kendisinin kiblesine gelmeyeğim diye yatağın ayak tarafından yorganımdan sıyrılıp çıkardım." demiştir

(Bu konuda 251. ve 252. hadislere bakınız)

۳۲۰ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ إِلَى شَيْءٍ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ فَأَرَادَ شَابٌّ مِنْ بَنِي أَبِي مُعَيْطٍ أَنْ يَحْتَازَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَدَفَعَ أَبُو سَعِيدٍ فِي صَدْرِهِ فَظَنَرَ الشَّابُّ فَلَمْ يَجِدْ مَسَاغًا إِلَّا بَيْنَ يَدَيْهِ فَعَادَ لِيَحْتَازَ فَدَفَعَهُ أَبُو سَعِيدٍ أَشَدَّ مِنَ الْأُولَى فَقَالَ مِنْ أَبِي سَعِيدٍ ثُمَّ دَخَلَ عَلَى مَرْوَانَ فَشَكَا إِلَيْهِ مَا لَقِيَ مِنْ أَبِي سَعِيدٍ وَدَخَلَ أَبُو سَعِيدٍ خَلْفَهُ عَلَى مَرْوَانَ فَقَالَ مَا لَكَ وَلِابْنِ أَخِيكَ يَا أَبَا سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ إِلَى شَيْءٍ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ فَأَرَادَ أَحَدٌ أَنْ يَحْتَازَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلْيَدْفَعْهُ فَإِنْ أَبِي فَلْيَقَاتِلْهُ فَإِنَّمَا هُوَ شَيْطَانٌ ❀

{&} 320-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.)'dan. Kendisi Cuma günü insanlara sütre yaptığı bir şeye karşı namaz kılıyordu. Bu sırada Ebû Muaytoğulları'ndan bir genç önünden geçmek istedi. Ebû Said (r.a.) göğsünden iteledi. Genç baktı ama onun önünden başka geçecek bir yer bulamadı, önünden geçmek için tekrar döndü. Bu sefer Ebû Said (r.a.) birinciden daha sert bir şekilde iteledi. Bunun üzerine genç, Ebû Said (r.a.)'a çirkin sözler söyledi. Sonra (Medine valisi) Mervan b. Hakem'in huzuruna girdi ve ona Ebû Said (r.a.)'dan gördüğü muameleyi şikâyet etti. Arkasından Ebû Said (r.a.) da Mervan'ın yanına girdi, Mervan: "Ey Ebû Said, kardeşinin oğlu ile aranda ne var?" dedi. O da: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: **"Sizden biriniz insanlara karşı sütre yaptığı bir şeye doğru namaz kıldığında birisi önünden geçmek isterse onu itelesin, eğer karşı gelir dayatırsa onunla dövüşsün. Çünkü o ancak bir şeytandır."** diye buyururken işittim." demiştir.

۳۲۱ عَنْ أَبِي جُهَيْمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْ يَعْلَمُ الْمَارُ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي مَاذَا عَلَيْهِ لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِينَ خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ قَالَ الرَّاوي لَا أَذْرِي أَقَالَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ شَهْرًا أَوْ سَنَةً ❀

{&} 321-) Ebû Cuheym (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): **"Namaz kılanın önünden geçen bir kimse kendisine ne gibi günah olduğunu bilseydi, önünden geçmektense kırk şu kadar zaman beklemesi onun için daha hayırlı olurdu"** buyurdu" demiştir." Hadisi rivâyet eden ravi: "Kırk gün mü, kırk ay mı, kırk yıl mı?" dedi. "Bilemiyorum" demiştir.

۳۲۲ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي وَأَنَا رَاقِدَةٌ مُعْتَرِضَةٌ عَلَى فِرَاشِهِ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَوْتِرَ أَقْبَضَنِي فَأَوْتَرْتُ ❀

& 322-) Hz. Aişe (r.a.): "Ben kendisinin yatağında önünde uzanmış uyurken Hz. Peygamber (s.a.v.) namaz kıldı. Vitir kılmak istediğinde beni uyandırır, ben de vitir kıldım" demiştir.

۳۲۳ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي وَهُوَ حَامِلٌ أُمَامَةَ بِنْتَ زَيْنَبَ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَا يَبِي الْعَاصِ بْنِ الرَّيِّعِ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ فَإِذَا سَجَدَ وَضَعَهَا وَإِذَا قَامَ حَمَلَهَا ❀

{&} 323-) Ebû Katâde el-Ensârî (r.a.) anlatır; "Rasûlullah (s.a.v.) Kızı Zeyneb'in, Ebû'l- Âs'dan olma kızı Ümâme'yi (omuzunda) taşıyarak namaz kıldı, secde ettiğinde onu yere kor ayağa kalktığı anda (omuzuna) yükledi."

(Kız çocuklarının utanç vesilesi olarak görüldüğü bir zamanda Peygamber olan Hz. Muhammed (s.a.v.) bu tabuyu yıkarak kız çocuğu olan torunu Ümâme'yi en kutsi bir konumda, namazda Rabb'inin huzurunda omuzunda taşımıştır.)

۳۲۴ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَائِمٌ يُصَلِّي عِنْدَ الْكَعْبَةِ وَجَمَعَ قُرَيْشٌ فِي مَجَالِسِهِمْ إِذْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ أَلَا تَنْظُرُونَ إِلَى هَذَا الْمُرَائِي أَيْكُمْ يَقُومُ إِلَى حِزْوَرِ آلِ فُلَانٍ فَيَعْمِدُ إِلَى فَرْثِهَا وَدَمِهَا وَسَلَاهَا فَيُحْيِي بِهِ ثُمَّ يُمِهلُهُ حَتَّى إِذَا سَجَدَ وَضَعَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ فَأَنْبَعَثَ أَشْقَاهُمْ فَلَمَّا سَجَدَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَضَعَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ وَتَبَتِ النَّبِيُّ ﷺ سَاجِدًا فَضَحِكُوا حَتَّى مَالَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ مِنَ الضَّحِكِ فَأَنْطَلَقَ مُنْطَلِقًا إِلَى فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ وَهِيَ حُورِيَّةٌ فَأَقْبَلَتْ تَسْعَى وَتَبَتِ النَّبِيُّ ﷺ سَاجِدًا حَتَّى أَلْقَتْهُ عَنْهُ وَأَقْبَلَتْ عَلَيْهِمْ تَسْبِيحُهُمْ فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الصَّلَاةَ قَالَ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ ثُمَّ سَمَى اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِعَمْرٍو بْنِ هِشَامٍ وَعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَشَيْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدَ بْنَ عُتْبَةَ وَأُمَيَّةَ بْنَ خَلْفٍ وَعُقْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ وَعُمَارَةَ بْنَ الْوَلِيدِ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ ﷺ لَقَدْ رَأَيْتُهُمْ صَرَغَى يَوْمَ بَدْرٍ ثُمَّ سَحَبُوا إِلَى الْقَلْبِ قَلْبِ بَدْرٍ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَتَّبِعْ أَصْحَابُ الْقَلْبِ لَعْنَةُ ❀

& 324-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) anlatır: "Rasûlullah (s.a.v.) Kâbe'nin yanında namaza durduğu sırada Kureyş topluluğu da meclislerinde idi ki onlardan birisi: "Şu gösteriş yapan kimseye bakmaz mısınız? Hanginiz falan oğullarının kestiği deveye gider de işkembesindeki pislği, kanını ve döl eşini alıp onu getirir, sonra bekletir, secde ettiğinde iki omuzunun arasına koyuverir? dedi. Onların en eşkiyası koşarak Rasûlullah (s.a.v.) secde ettiğinde iki omuzunun arasına bıraktı. Hz. Peygamber (s.a.v.) secdede öylece kalakaldı. Gülmekten birbirlerine yıkılacak derecede güldüştüler. Bir kimse hemen koşup Fatıma Aleyhisselâm'a gitti. Bu sıralarda küçük bir kız çocuğu idi. Hemen koşarak geldi, Hz. Peygamber (s.a.v.) öylece secdede kala kaldı, sonunda kızı üzerindeki attı ve ağır sözler söyleyerek üzerlerine yürüdü. Rasûlullah (s.a.v.) namazı bitirdiğinde: **"Ey Allah'ım, Kureyş'i Sana havale ediyorum, Ey Allah'ım, Kureyş'i Sana havale ediyorum, Ey Allah'ım, Kureyş'i Sana havale ediyorum."** dedi ve isimler vererek: **"Ey Allah'ım, Amr b. Hişam'ı (Ebû Cehil), Utbe b. Rabia'yı, Şeybe b. Rabia'yı, Velid b. Utbe'yi, Ümeyye b. Halefi, Ukbe b. Ebi Muayt'ı, Umara b. Velid'i Sana havale ediyorum."** dedi. Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Allah'a yemin olsun ki bunları Bedir Savaşı'nda yere serilmiş gördüm. Sonra çukura, Bedir çukuruna sürüklendiler. Sonra da Rasûlullah (s.a.v.): **"Çukura atılanlara Allah'ın laneti gönderilmiştir."** buyurdu."

(Hadisin bir benzeri 178. hadiste geçmişti. 1579. hadiste aynı konu anlatılacaktır. Bedir çukuruna sürüklenenler 689. hadiste de anlatılacaktır.)

